

KOMMISSJONEN FOR GJENOPPTAKELSE AV STRAFFESAKER

ÅRSRAPPORT 2024

I. Leders beretning

Gjenopptakelseskommisjonen avgjør om en domfelt som har begjært gjenåpning av en rettskraftig dom, skal få behandlet saken sin på ny i domstolene. Kommisjonen er et forvaltningsorgan med selvstendig ansvar for å utrede sakens faktiske og rettslige sider. Den er uavhengig av politiet, påtalemyndigheten, domstolene og andre. Uavhengigheten innebærer også at selv om kommisjonen administrativt er underlagt Justis- og beredskapsdepartementet, kan kommisjonen verken instrueres eller utsettes for noen form for påvirkning eller press i forbindelse med enkeltsaker som den har til behandling. Gjenopptakelseskommisjonen er en viktig del av strafferettspleien og et viktig element i rettsstaten. Vårt mål er at saksbehandlingen skal være objektiv, grundig og effektiv. Saksbehandlingen skal sikre at det treffes materielt riktige avgjørelser innen rimelig tid.

Det har vært en sterk økning i antall begjæringer som kommer inn til kommisjonen. I 2019 mottok kommisjonen 153 saker, og i 2024 var antallet 300. Dette er en økning på 58 %. Kommisjonen avgjorde 263 saker i 2024.

Mange saker er arbeids- og ressurskrevende. Utviklingen i rettsapparatet med store og komplekse saker, får også virkning for arbeidet i kommisjonen. Til sammen ble 84 saker/dommer, altså hele 39 % av sakene, gjenåpnet i 2024. Kortversjoner av de gjenåpnede sakene er inntatt i årsrapporten. En sakstype som fikk særlig fokus i 2024 var saker hvor domfelte er domfelt for vold mot et mindre barn (såkalt filleristing). Dette er saker som har både medisinske og rettslige aspekter.

Kommisjonen har gjenåpnet 61 saker på grunnlag av nye sakkyndige erklæringer som gjelder domfeltes psykiske helsetilstand på handlingstiden, og hvor nye opplysninger etterlater tvil om domfelte skulle ha vært frifunnet eller fått en vesentlig mildere straff.

Totalt ble 45 saker ikke tatt til følge. Kommisjonen eller leder/nestleder har forkastet 88 saker.

For budsjettåret 2023 hadde kommisjonen kr 28 884 000 til disposisjon og forbrukte kr 27 818 736. Det meste av midlene går med til faste utgifter som IKT-utgifter, husleie, lønn til sekretariatets ansatte og godtgjøring til kommisjonens medlemmer.

Det har også vært nødvendig med mer omfattende kommisjonsmøter enn vanlig, og møter på Teams i tillegg til de fysiske møtene.

Medlemmene av kommisjonen og medarbeiderne i sekretariatet ved årsskiftet presenteres senere i årsrapporten. Med et stadig økende antall saker er arbeidsbyrden for de ansatte og kommisjonen stor. Kommisjonen har i 2024 fått en større midlertidig bevilgning som vil bidra til å redusere restansene. Målet var at den midlertidige bevilgningen ville redusere restansene slik at kommisjonen i hvert fall for en periode ville klare å behandle like mange saker som den mottar. Jeg ser imidlertid at denne økningen ikke er tilstrekkelig ut fra den vesentlige økningen i antall saker og at sakene har fått et større omfang.

Jeg ser også at hvilke typer saker kommisjonen mottar, og antall saker innenfor en sakstype, bl.a. påvirkes av avgjørelser fra Høyesterett og andre domstoler. Et eksempel fra 2024 er økt fokus på ulovlig politiprovokasjon. Jeg ser at kommisjonen nå får flere saker der dette påberopes.

Det utvalget som Kongen i statsråd nedsatte i tilknytning til Baneheia-saken («Baneheiautvalget»), og som skulle foreta en gransking av straffesaken og en grundig gjennomgang av Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker, har kommet med del 1 av sin rapport. Den delen av rapporten som gjelder Baneheia-saken er utsatt til etter rettskraftig dom for Andersen. Kommisjonen har bl.a. hatt et møte med Baneheiautvalget, og oversendt en del dokumenter knyttet til Baneheia-saken. Kommisjonen er i ferd med å gjennomgå utvalgets rapport for læring og endring.

Det ville være en klar forbedring for rettssikkerheten om reelle bevismidler i større utstrekning blir tatt vare på og oppbevart. Dette er det hjemmel for i straffeprosessloven § 213, som sier at retten kan bestemme at beslag av bevismidler skal opprettholdes også etter rettskraftig dom i saken, såfremt og så lenge det er grunn til å regne med at saken kan bli begjært gjenåpnet eller andre særlige forhold tilsier det. Det ville også være en stor fordel med en lengre tids oppbevaring av biologiske bevis. Dette gjelder ikke minst når nye analysemetoder åpner for at biologiske spor kan få en ny betydning for rettskraftig avgjorte straffesaker. Hovedregelen i straffeprosessloven § 23 om at det skal tas opptak av forklaringer m.m. under hoved- og ankeforhandlinger må følges, og det er viktig at opptakene oppbevares også etter rettskraftig dom. Jeg merker meg at det er besluttet at alle domstoler skal ha minimum en rettssal der slikt utstyr er på plass, men det beløpet som er avsatt i statsbudsjettet fremstår lavt ut fra behovet.

Dette er temaer som Gjenopptakelseskommisjonen har tatt opp gjentatte ganger siden starten, og som også granskingsutvalget har fokusert på.

Oslo, 14. februar 2025

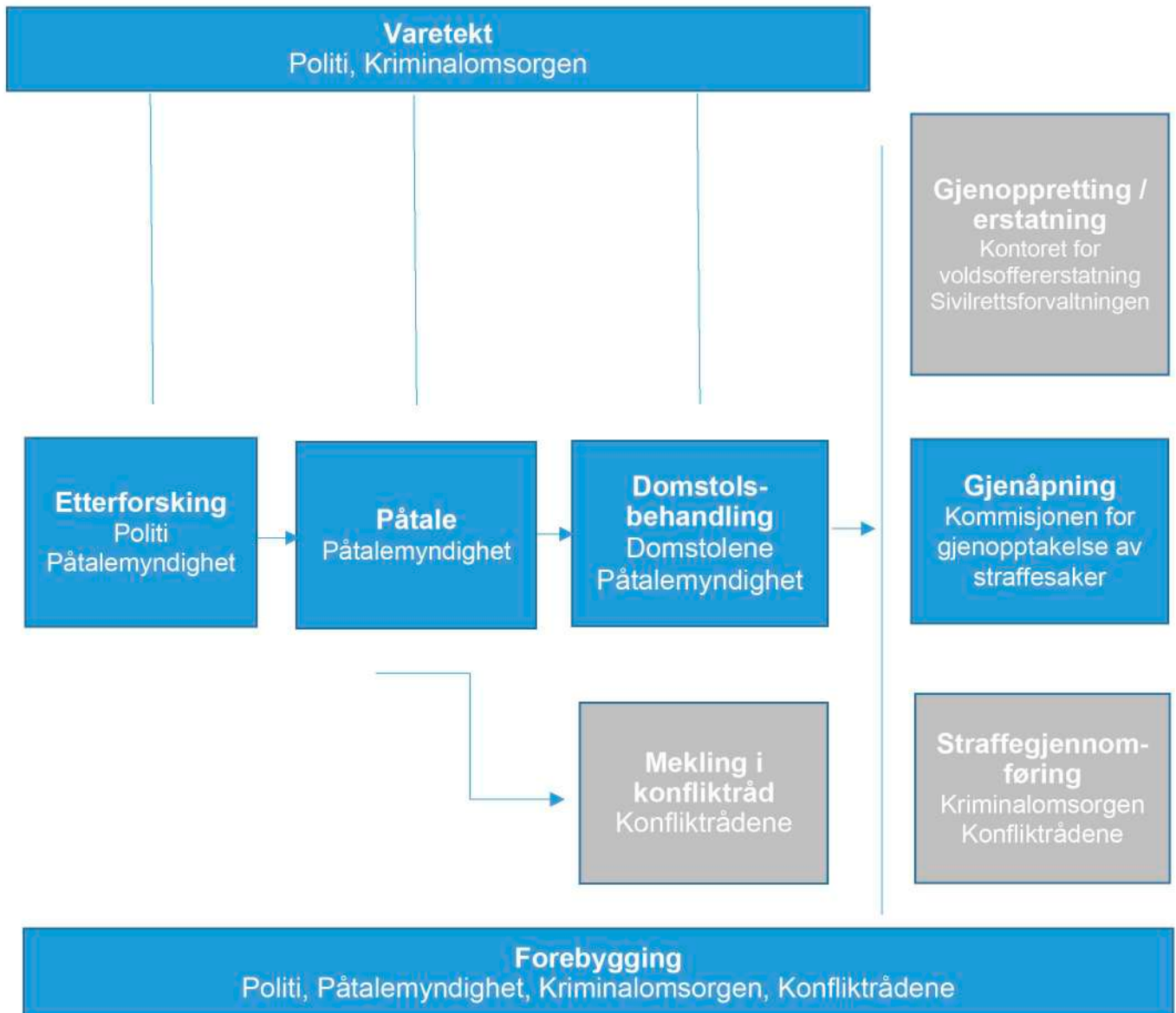
Kamilla Silseth
leder

Dokumentet er elektronisk godkjent

II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Gjenopptakelseskommisjonens plass i straffesakskjeden

Figuren nedenfor er ment som en forenklet illustrasjon av Gjenopptakelseskommisjonens plassering i straffesakskjeden.

Omtale av virksomheten og samfunnsoppdraget

Muligheten for gjenåpning er viktig for å ivareta rettssikkerheten til det enkelte individ. Gjenopptakelseskommisjonen er et uavhengig forvaltningsorgan, og kommisjonens samfunnsoppdrag er å behandle begjæringer om gjenåpning av straffesaker som er rettskraftig avgjort i domstolene.

Gjenopptakelseskommisjonen ble opprettet ved lov 15. juni 2001 nr. 63 og startet sin virksomhet i januar 2004. Målet var å skape økt tillit til behandlingen av begjæringer om gjenåpning av straffesaker ved å la en uavhengig kommisjon behandle disse sakene. Tidligere lå denne oppgaven til de domstolene som hadde avsagt dom i sakene. Bakgrunnen for endringen var at man hadde hatt flere omdiskuterte saker i nittenåtti- og nittennittiårene. Kommisjonen skulle veilede domfelte, utrede og avgjøre sakene. Gjennom reformen skulle påtalemyndigheten også få en mer tilbaketrukket rolle.

I kommisjonens første år kom det inn 232 saker om gjenåpning. Senere har Gjenopptakelseskommisjonen mottatt mellom 150 og 170 saker hvert år inntil 2020 da det innkom 200 saker. Fra 2020 har det vært en økning til 300 mottatte saker i 2024. Antallet saker har økt med 33 % fra 2020 til 2024. Fra oppstarten i 2004 til årsskiftet i 2024 har Gjenopptakelseskommisjonen realitetsbehandlet 2933 saker.

Domfelte kan kreve gjenåpning av en rettskraftig dom i en straffesak for eksempel hvis:

- Det er nye bevis eller nye omstendigheter som synes egnet til å føre til frifinnelse, anvendelse av en mildere strafferegel eller vesentlig mildere straff.
- En internasjonal domstol eller FNs menneskerettskomité i sak mot Norge har kommet til at avgjørelsen eller saksbehandlingen er i strid med folkeretten, slik at det er grunn til å regne med at en ny behandling av straffesaken vil føre til et annet resultat.
- Noen som har hatt sentral befatning med saken (for eksempel dommer, aktor, forsvarer, sakkyndig eller rettstolk), har gjort seg skyldig i en straffbar handling som kan ha hatt innvirkning på dommen til skade for domfelte.
- En dommer eller et lagrettemedlem som behandlet saken var inhabil, og det er grunn til å anta at det kan ha hatt betydning for avgjørelsen.
- Høyesterett har fraveket en lovtolking som den tidligere har lagt til grunn, og som dommen bygger på.
- Det foreligger særlige forhold som gjør det tvilsomt om dommen er riktig, og tungtveiende hensyn tilsier at spørsmålet om siktedes skyld blir prøvd på ny.

Kommisjonen har plikt til å veilede den som ber om å få sin sak behandlet på nytt. Med mindre domfelte er representert ved advokat, vil han eller hun vanligvis få tilbud om en veiledningssamtale. En slik samtale kan finne sted pr. telefon, digitalt møte eller personlig fremmøte i kommisjonens lokaler. Dersom domfelte soner, kan samtalen finne sted i fengselet.

Kommisjonen kan i henhold til loven kun oppnevne forsvarer når det foreligger «særlige grunner».

Gjenopptakelseskommisjonen sørger for nødvendig utredning av sakens faktiske og rettslige sider, og kan innhente opplysninger på den måten den anser det hensiktsmessig. Ved opprettelsen av kommisjonen ble det ansett som ønskelig å etablere et organ som kunne være i stand til å foreta en selvstendig utredning av sakene. Siden oppstarten i 2004 har kommisjonen hatt flere saker til behandling som har krevd utredning av større omfang.

Dersom begjæringen ikke forkastes, skal domfelte og påtalemyndigheten gjøres kjent med begjæringen og kommisjonens eventuelle utredning og gis anledning til å komme med eventuelle merknader. Fornærmede eller etterlatte skal underrettes om begjæringen. Fornærmede eller etterlatte har rett til dokumentinnsyn og til å uttale seg skriftlig om begjæringen, og de kan be om å få avgi forklaring til kommisjonen. Kommisjonen kan oppnevne bistandsadvokat for fornærmede eller etterlatte etter straffeprosesslovens alminnelige regler så langt de passer.

Begjæringene avgjøres av kommisjonen. Kommisjonens leder/nestleder kan forkaste begjæring om gjenåpning av avgjørelser som etter sin art ikke kan gjenåpnes av kommisjonen, begjæring som ikke inneholder noen gjenåpningsgrunn etter loven eller som åpenbart ikke kan føre frem.

Dersom kommisjonen beslutter at en begjæring skal tas til følge, skal saken henvises til ny behandling ved en domstol som er sideordnet den domstol som avsa den opprinnelige dom. Er avgjørelsen truffet av Høyesterett, behandles saken på nytt av Høyesterett.

Organisasjonen

Kommisjonen består av fem faste medlemmer og tre varamedlemmer. Lederen, nestlederen, ett annet medlem og to av varamedlemmene skal ha juridisk embetseksamen eller mastergrad i rettsvitenskap. Lederen utnevnes av Kongen i statsråd for en periode på syv år, og medlemmene og varamedlemmene oppnevnes av Kongen i statsråd for en periode på tre år. Kommisjonens leder kan bare sitte én periode, men øvrige medlemmer og varamedlemmer kan gjenoppnevnes én gang for nye tre år.

Presentasjon av kommisjonens medlemmer pr. 31.12.2024

Kamilla Silseth (2023 – 2030 åremål)

Leder av Gjenopptakelseskommisjonen

Silseth har juridisk embetseksamen fra universitetet i Bergen, 2000. Hun har fra 2013 til 2023 vært advokat i advokatfirmaet Schjødt, avbrutt av en tre måneders konstitusjon som lagdommer. Før dette var hun tingrettsdommer i omtrent fem år. Hun har også vært dommerfullmektig, advokat i Vestfold fylkeskommune og rådgiver i skatteetaten. Hun har også vært nestleder i Kontrollkommisjonen i Rogaland, og er medlem av Stiftelsesklagenemnda.

Trude Marie Wold (2021 - 2027, nestleder)

Advokat, Sortland

Wold har juridisk embetseksamen fra universitetet i Tromsø, 1996. Hun har drevet advokatfirmaet Wold på Sortland siden 2002. Wold har vært nestleder og medlem i Hovedstyret i Advokatforeningen siden 2020, leder for Kontrollkommisjonen for sykehusene i Lofoten og Vesterålen siden 2019 og fra 2011 fast bistandsadvokat for Vesterålen tingrett/ Midtre-Hålogaland tingrett og Hålogaland lagmannsrett.

Rolf Kåre Sæther (2022 – 2025, medlem)

Statsautorisert revisor, Kristiansund

Sæther har erfaring fra internrevisjon i bank, ledelse av lokalbankkontor og fra ekstern revisjon, senest som partner i BDO fram til sommeren 2022. Han var styremedlem i Den norske Revisorforening i perioden 2015 – 2021.

Frederik Meringen (2023 - 2026, medlem)

Tingrettsdommer

Meringen avla juridisk embetseksamen ved Universitet i Oslo i 1997, med spesialfag fra University of Edinburgh. Han har yrkeserfaring fra Garanti-Instituttet for Eksportkreditt samt påtalemyndigheten; Nordmøre politidistrikt og Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane statsadvokatembeter. Meringen ble utnevnt som tingrettsdommer i 2010 og er fagansvarlig for straffesaker i Møre og Romsdal tingrett.

Tom Gunnar Vik (2023 - 2026, medlem)

Overlege, spesialist i psykiatri

Vik har vært ansatt ved klinikk for psykisk helsevern og rusbehandling ved Sykehuset Telemark HF siden 1995 og har arbeidet som overlege ved seksjon for sikkerhetspsykiatri siden 2000. Vik ble utdannet cand. med. i 1992, og har siden 2001 vært spesialist i psykiatri. Han jobber hovedsakelig med sikkerhets-, fengsels- og rettspsykiatri ved egen sikkerhetsseksjon og som psykiater ved Skien fengsel siden 2003. Vik har videreutdanning i rettspsykiatri og fengselspsykiatri. Rettspsykiatrisk sakkyndig og fagkyndig meddommer fra 2007. Vik har vært medlem i det regjeringsoppnevnte Olsenutvalget, som gjennomgikk drap i Norge i perioden 2004-2009 (NOU 2010:3).

Beate Blom (2022 – 2025, varamedlem)

Lagdommer i Gulating lagmannsrett, Bergen

Blom har juridisk embetseksamen fra 1990. Hun har arbeidserfaring som politifullmektig/-adjutant og dommerfullmektig før hun i 1999 ble dommer, først som byfogd ved Bergen byfogdembete og fra 2006 som tingrettsdommer og avdelingsleder i Bergen tingrett. Hun har siden 2016 vært lagdommer i Gulating lagmannsrett.

Bendik Falch-Koslung (2021 - 2027 varamedlem)

Advokat, Oslo

Falch-Koslung har juridisk embetseksamen fra universitetet i Oslo fra 2006. Han har drevet egen advokatpraksis i advokatfelleskapet Mette Y. Larsen & Co siden 2013 etter tidligere å ha vært ansatt som advokat. Falch-Koslung er fast forsvarer for Oslo tingrett og Borgarting lagmannsrett og har møterett for Høyesterett. Han er videre leder av Advokatforeningens isolasjonsgruppe. Han er også tilknyttet Universitetet i Oslo, juridisk fakultet, som veileder og sensor innen strafferett, straffeprosess og menneskerettigheter.

Timothy John Brennen (2019 – 2025, varamedlem)

Professor i psykologi ved Universitetet i Oslo, Oslo

Brennen har bachelor i psykologi (University of Exeter, 1986) og ph.d. (University of Nottingham, 1989). Han forsker på menneskers mentale prosesser, om temaer som personidentifisering, falske minner, og løgndeteksjon. Han har hatt flere oppdrag som rettsoppnevnt sakkyndig vitne om hukommelse og relaterte temaer. Han har tidligere jobbet ved universitetene i Tromsø, Savoie og Grenoble, har vært forskningsleder ved Psykologisk institutt, og forskningsdekan ved det samfunnsvitenskapelige fakultet, UiO.

Presentasjon av kommisjonens sekretariat pr. 31.12.2024

Gjenopptakelseskommisjonen har sitt sekretariat i Oslo. Kommisjonens leder er ansatt på heltid som leder for sekretariatet. Sekretariatet hadde ellers ved årsskiftet 21 tilsatte. Av disse var 15 juridiske og 4 politifaglige utredere samt en kontorsjef og en seniorsekretær.

Elisabeth Kjærheim

Administrativ nestleder og seniorrådgiver fra 2004

Juridisk embetseksamen fra Universitetet i Oslo 1987. Arbeidserfaring fra Sivilombudsmannen som seniorrådgiver og nestleder, og fra Drammen byrett som dommerfullmektig og konstituert byrettsdommer.

Hildegunn Sandhalla

Kontorsjef fra 2004

Handel og kontorutdannelse med fag på Markedshøyskolen. Arbeidserfaring fra Heidenreich AS, Justis- og politidepartementet – Innsynsutvalget og Grohe AS.

Louise Olsrud

Seniorrådgiver fra 2005

Juridisk embetseksamen fra Universitetet i Oslo 1987. Arbeidserfaring fra fylkesmannen, som dommerfullmektig, politifullmektig og advokatfullmektig, og med lovarbeid i Justisdepartementet og for Bygningslovutvalget.

Sonny Folkenborg

Seniorrådgiver fra 2008

Juridisk embetseksamen fra Universitetet i Oslo 2000. Arbeidserfaring som advokat i Advokatfirmaet Staff og som dommerfullmektig i Sandefjord tingrett.

Hilde Hermansen

Seniorsekretær fra 2009

Sekretærutdanning fra Treider og Merkantil Institutt. Arbeidserfaring som sekretær fra Advokatfirmaet Schjødt AS og Advokatfirmaet Torkildsen, Tennøe & Co AS.

Ksenija Nilsen

Seniorrådgiver fra 2019

Juridisk embetseksamen fra Universitet i Bergen 2009.

Arbeidserfaring som advokat fra advokatfirmaet Matrix, Justisdepartementet og som seniorrådgiver i Statens sivilrettsforvaltning.

Tonje Brunvand Hauge

Seniorrådgiver fra 2019

Mastergrad i rettsvitenskap fra Universitetet i Bergen 2012. Arbeidserfaring som seniorrådgiver i Statens sivilrettsforvaltning.

Silje Andreassen Lind (permisjon)

Seniorrådgiver fra 2020

Mastergrad i rettsvitenskap fra Universitetet i Oslo 2013. Arbeidserfaring som rådgiver i Toll- og avgiftsdirektoratet, og som advokat i Arntzen de Besche Advokatfirma og i Deloitte Advokatfirma.

Stine Gahre

Seniorrådgiver fra 2021

Mastergrad i rettsvitenskap fra Universitetet i Oslo 2012 og Master of Laws (LL.M) fra American University Washington College of Law 2012. Arbeidserfaring fra Jussbuss, som seniorrådgiver i Justis- og beredskapsdepartementet og som utvalgssekretær for Voldsoffererstatningsutvalget og Partnerdrapsutvalget.

Tone Tønnessen Eriksen

Seniorrådgiver fra mars 2022

Politihøgskolen 2007. Arbeidserfaring innenfor generell etterforskning ved Oslo politidistrikt. Etterforsker ved spesialseksjonen på avsnitt for seksualforbrytelser og drapsseksjonen i Oslo. Videreutdanning i etterforskning og avhør.

Nina Holm Andersen

Seniorrådgiver fra mars 2023

Politihøgskolen 1996. Ansatt ved voldsavsnittet i Oslo politidistrikt fra 2000 til 2018. Videreutdanning i etterforskning og avhør. Avsnittsleder for kommunikasjonskontroll i Øst politidistrikt fra 2018 til 2023, samt avsnittsleder for operativ kriminalanalyse fra 2022-2023.

Kjetil Løyland

Seniorrådgiver fra mars 2023

Mastergrad i rettsvitenskap fra Universitetet i Oslo 2018. Arbeidserfaring som advokat i Advokatfirmaet Lund & Co DA og som dommerfullmektig i Telemark tingrett.

Mathias Barone

Seniorrådgiver fra april 2023

Politihøgskolen 2016. Arbeidserfaring fra patrulje samt voldsseksjonen ved Agder Politidistrikt. Etterforsker på ungdomskriminalitet ved Oslo Politidistrikt. Etterforsker ved Nasjonalt cyberkrimsenter (NC3) Kripes. Videreutdanning i etterforskning og avhør.

Ingeborg Skonnord

Seniorrådgiver fra mai 2023

Juridisk embetseksamen fra Universitetet i Oslo 2006. Arbeidserfaring som juridisk rådgiver og sekretariatsleder i EOS-utvalget, dommerfullmektig i Sør-Østerdal tingrett, utvalgssekretær i særdomstolsutvalget og seniorrådgiver og assisterende avdelingssjef hos Sivilombudet.

Karl Inge Rohde

Seniorrådgiver fra april 2024

Juridisk embetseksamen fra Universitetet i Tromsø 2006. Arbeidserfaring som utreder i Høyesterett, dommerfullmektig og konstituert dommer i Drammen tingrett, konstituert dommer i Borgarting lagmannsrett og stipendiat ved Universitetet i Oslo.

Helene Oeding Christensen (engasjement)

Seniorrådgiver fra august 2024

Mastergrad i rettsvitenskap fra Universitetet i Bergen 2006. Arbeidserfaring som advokatfullmektig i Wiersholm, dommerfullmektig i Hedmarken tingrett og Oslo tingrett og seniorrådgiver hos Sivilombudet.

Sander Arnesen (engasjement)

Rådgiver fra august 2024

Mastergrad i rettsvitenskap fra Universitetet i Tromsø 2024.

Arbeidserfaring som juridisk medarbeider i Advokatfirmaet Eriksen og journalist i Folkebladet og Nordlys.

Fredrik Tennfjord (engasjement)

Rådgiver fra august 2024

Mastergrad i rettsvitenskap fra Universitetet i Bergen 2024. Arbeidserfaring fra bl.a. Justisdepartementets lovavdeling (enhet for strafferett og prosess), Sivilombudet og CMS Kluge.

Kim Ruderaas Sæter (engasjement)

Seniorrådgiver fra august 2024

Politihøgskolen 2012. Arbeidserfaring fra Øst politidistrikt og Oslo politidistrikt.

Etterforskningsleder ved Avdeling for etterforskning og påtale i Politiets sikkerhetstjeneste. Videreutdanning iblant annet etterforskningsledelse, etterretning og skjulte metoder.

Frida Nikoline Haugland (engasjement)

Rådgiver fra september 2024

Master i rettsvitenskap fra Universitetet i Oslo 2019. Arbeidserfaring som advokat i Elden Advokatfirma.

Renate Tveite (engasjement)

Seniorrådgiver fra oktober 2024

Mastergrad i rettsvitenskap fra Universitetet i Oslo 2007. Arbeidserfaring som politiadvokat i Sør-Øst, Vestfold og Rogaland politidistrikter, seniorrådgiver ved Bastøy fengsel, samt førstekonsulent ved Utlendingsdirektoratet og Utlendingsnemnda.

Presentasjon av utvalgte hovedtall

I Prop. 1 S (2023-2024) for budsjettåret 2024 ble det fremmet et budsjettforslag på kr 24 100 000. Kommisjonen fikk etter Stortingets budsjettvedtak 14. desember 2023 tildelt kr 24 100 000 i midler. I tillegg har virksomheten fått overført ubrukte midler fra 2023 på kr 694 000. I revidert nasjonalbudsjett fikk virksomheten en tilleggsbevilgning på kr 3 500 000. Tilleggsbevilgningen er til et midlertidig prosjekt for perioden 2024-2026 til å arbeid ned restanser og redusere saksbehandlingstiden i kommisjonen. Som kompensasjon for lønnsoppgjøret 2024 fikk kommisjonen tildelt kr 550 000. Som følge av at det ikke er avholdt lønnsforhandlinger i 2024, er overføringsadgangen fra 2024 til 2025 økt, slik at virksomhetene vil ha dekning for lønnsutbetaling som utsettes til neste år. Det vil si at totalt tildelt ramme for 2024 var på kr 28 884 000.

Noen av de tilsatte i kommisjonens sekretariat har redusert arbeidstid, og noen har vært i permisjon i 2024. Til sammen utgjorde antall årsverk i sekretariatet 16,78 i 2024.

Kommisjonens driftsutgifter (kap. 0466 og 0468) i 2024 var på kr 8 080 992, av dette er kr 4 304 361 utgifter til forsvarer-/bistands-/sakkyndigoppnevninger. Lønnsutgifter til tilsatte og godtgjørelse til medlemmer utgjorde kr 22 496 228 inkludert pensjonsutgifter og arbeidsgiveravgift. I tillegg til bevilgningen over kap. 468 har kommisjonen i 2024 hatt muligheter til å regnskapsføre utgifter på kap. 0466 Særskilte straffesaksutgifter m.m.

III. Årets aktiviteter og resultater

Gjenopptakelseskommisjonen skal ha en objektiv, grundig og effektiv saksbehandling for å oppnå materielt riktige avgjørelser innen rimelig tid. Kommisjonen har som mål at antallet avgjørelser ikke skal være lavere enn antallet mottatte begjæringer, slik at saksbeholdningen ikke skal øke. Antall saker i restanse har økt betydelig siden 2019, og målet har derfor ikke latt seg oppfylle. Det har bl.a. sammenheng med økningen i antall saker, samt omfanget av mange av de innkomne sakene. I 2024 har kommisjonen behandlet flere større saker. Det er fire meget store saker som ser ut til å ha tatt i hvert fall halvparten av arbeidstiden til de fire juridiske utrederne som har hatt hovedansvaret for saken. I tillegg kommer arbeidstiden til den politifaglige som har arbeidet med saken. Videre er det i hvert fall fire saker som må anses som store saker, dvs. saker der det har medgått rundt 20 % av arbeidstiden til de juridiske utrederne som har hatt hovedansvaret for saken. Arbeidet med disse meget store og store sakene har tilsvart den tiden det tar å behandle mer enn 70 ordinære saker.

Sakene og saksbehandlingen

Begjæringer mottatt og avsluttede saker

Kommisjonen har i løpet av året avholdt 15 møter over 26 møtedager. Møtene ble avholdt som både digitale og fysiske møter.

Kommisjonen har mottatt 300 begjæringer om gjenåpning i 2024 mot 261 i 2023. Tallene representerer antallet dommer som er begjært gjenåpnet, ikke antall domfelte som har begjært gjenåpning.

Av gjenåpningsbegjæringene som kommisjonen mottok i 2024 er det 28 saker hvor domfelte er kvinner, i de øvrige sakene er de domfelte menn. Enkelte personer har begjært gjenåpning av flere dommer og er derfor registrert med flere saker.

Det er avsluttet til sammen 263 saker, hvorav 217 er realitetsbehandlet. Av disse er 84 saker gjenåpnet.

Av de 84 sakene som er gjenåpnet i 2024 er 61 saker gjenåpnet på grunnlag av at det i ettertid er innhentet sakkyndig erklæring som reiser tvil om domfeltes psykiske helsetilstand på handlingstiden og som derfor reiser spørsmål om domfelte manglet skyldene eller var i en tilstand som kunne gi straffereduksjon, se mer om dette nedenfor.

I kommisjonen er 45 begjæringer ikke tatt til følge.

De resterende 88 begjæringene er forkastet av kommisjonen eller leder/nestleder fordi de åpenbart ikke kunne føre frem.

De øvrige 46 sakene som er avsluttet, er ikke realitetsvurdert. Dette har f.eks. vært begjæringer om gjenåpning av sivile saker, begjæringer fra personer som ikke er part i saken (også kalt «manglende rettslig interesse»), og begjæringer som er trukket.

Som det fremgår, har kommisjonen arbeidet med flere saker som har vært omfattende og tidkrevende. Flere har ikke blitt avsluttet i løpet av 2024, til tross for at det har vært brukt mye ressurser på sakene. Ofte er det store dokumentmengder som skal gjennomgås av kommisjonens medlemmer og utredere, og det kan være behov for å drøfte saken over flere møter. Dette kan være saker hvor det er foretatt utredningsskritt, og saker hvor spørsmålet om å iverksette utredningsskritt har vært drøftet i kommisjonen. Som eksempler på saker som har medført mye arbeid i 2024 kan nevnes Orderud-saken, Hulback-saken, saker vedrørende vold mot små barn og den såkalte Flydroppsaken. Flere kunne ha vært nevnt.

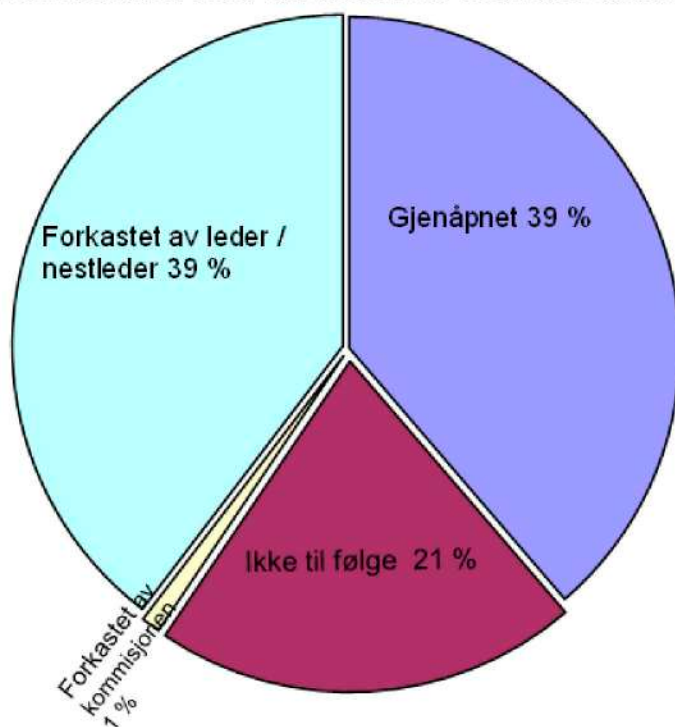
Det går dermed også med en del tid på henvendelser fra domfelte og advokater i saker som Gjenopptakelseskommisjonen enda ikke har rukket å behandle.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for alle behandlede saker i 2024 er på ca. 15 måneder.

Fullstendig oversikt over antall mottatte og avsluttede saker i 2024 fremkommer av tabellen nedenfor:

	Mottatt	Avsluttet	Gjenåpnet	Ikke til følge	Forkastet av kommisjonen	Forkastet av leder/nestleder	Ikke realitetsvurdert
Generelt	7	7					7
Seksualforbrytelser	34	32	3	6		17	6
Vold, trusler	84	82	36	15	2	22	7
Narkotika	29	35	13	5		11	6
Vinning	50	40	18	10		8	4
Diverse forbrytelser	75	54	12	6		22	14
Diverse forseelser	21	13	2	3		6	2
Totalt	300	263	84	45	2	86	46

Figuren nedenfor viser utfallet av de realitetsbehandlede sakene i 2024.

2004 - 2024

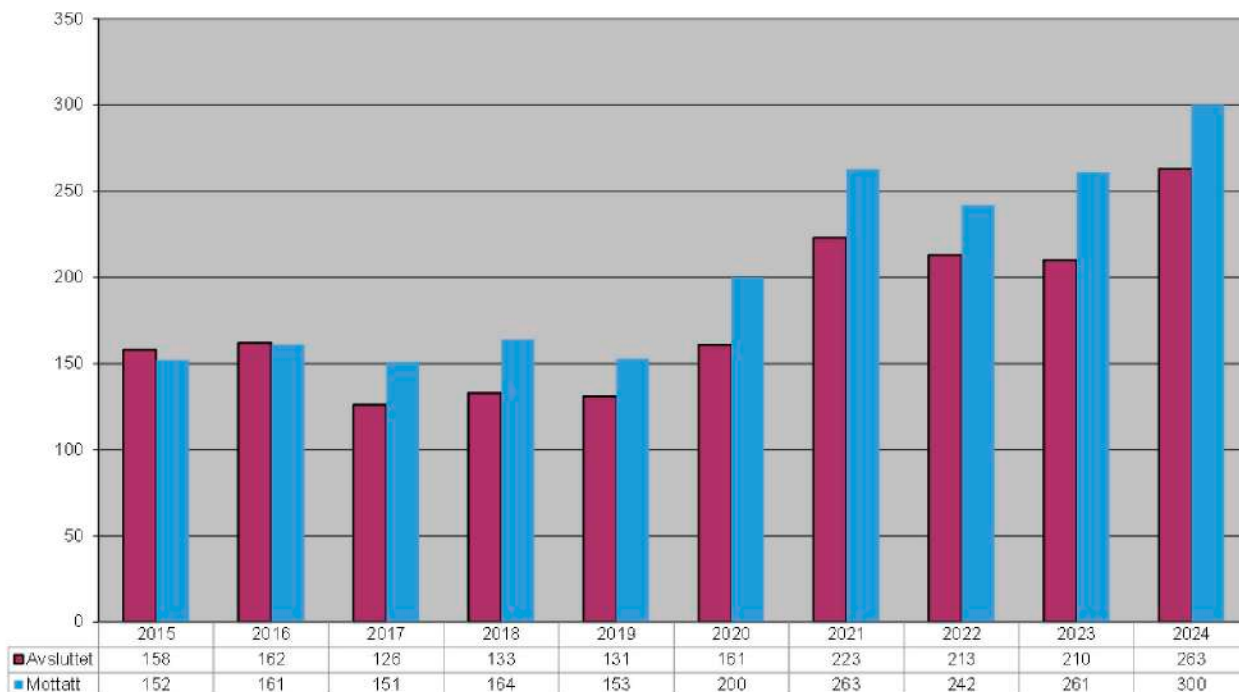
Siden oppstart av virksomheten 1. januar 2004 har kommisjonen til sammen mottatt 3867 saker, og 3483 av sakene er avsluttet. Til sammen er 622 gjenåpnet og 594 er ikke tatt til følge. Kommisjonen eller leder/nestleder har forkastet 1717 av sakene fordi de åpenbart ikke kunne føre frem, mens resten, 550 saker, er avsluttet uten realitetsbehandling.

Tabell over de totale tall for kommisjonens siden oppstart i 2004:

	Mottatt	Avsluttet	Gjenåpnet	Ikke til følge	Forkastet av kommisjonen	Forkastet av leder/ nestleder	Ikke realitetsvurdert
Generelt	106	107	4	1	3	18	81
Seksualforbrytelser	648	574	49	103	65	318	39
Vold, trusler	1087	986	183	188	88	439	88
Narkotika	381	340	68	73	30	138	31
Vinning	693	642	202	121	56	197	66
Diverse forbrytelser	572	477	83	67	32	173	122
Diverse forseelser	290	267	33	41	17	139	37
Henlagte saker	13	13					13
Midlertidige avgjørelser	1	1					1
Inndragning eller mortifikasjon	1	1				1	0
Henvendelser	31	31			1		30
Forelegg	6	6				1	5
Sivile saker	31	31				1	30
Annet om fagsaker	7	7					7
Totalt	3867	3483	622	594	292	1425	550

2015 - 2024

Antall mottatte saker har i dette tidsrommet ligget mellom 151(i 2017) og 300 (i 2024).

Oppnevning av forsvarer

Loven gir kommisjonen adgang til å oppnevne forsvarer for domfelte når særlige grunner foreligger. Det vurderes i hver enkelt sak om forsvarer skal oppnevnes. Oppnevningen blir ofte begrenset til et bestemt antall timer, for eksempel for å gi en nærmere begrunnelse for begjæringens rettslige og faktiske grunnlag. Kommisjonen oppnevner alltid forsvarer når det er grunn til å anta at domfelte kan være strafferettslig utilregnelig, jf. straffeprosessloven § 397 annet ledd jf. § 96 siste ledd.

I 2024 oppnevnte kommisjonen 92 forsvarere for 90 domfelte, mot 78 i 2023. Dette har bl.a. sammenheng med økningen i antall komplekse saker for kommisjonen.

Oppnevning av bistandsadvokat – fornærmedes og etterlattes rettigheter

Kommisjonen har hjemmel til å oppnevne bistandsadvokat etter reglene i straffeprosessloven §§ 107a flg. Dette er særlig aktuelt ved avhør av fornærmede og vitner i saker om seksuelle overgrep og vold.

I 2024 oppnevnte kommisjonen 10 bistandsadvokater i 9 saker.

Oppnevning av sakkyndige

Kommisjonen har hjemmel i straffeprosessloven § 398 b annet ledd til å oppnevne sakkyndige etter reglene i kapittel 11. Kommisjonen har i løpet av sin virketid oppnevnt sakkyndige innen rettsmedisin, rettspsykiatri/rettspsykologi, rettsgenetikk, retts toksikologi, økonomi, historie, foto- og filmteknikk, brannteknikk, bilsakkyndighet, våpenteknikk og tradisjonell kriminalteknikk.

I 2024 oppnevnte kommisjonen 32 sakkyndige i saker som gjaldt 17 domfelte. De sakkyndige hadde kompetanse innen DNA, rettspsykiatri og rettspsykologi. Kommisjonen har i tillegg fått kriminalteknisk bistand fra Oslo politidistrikt i én sak.

Bruk av tolk / oversettelser

Kommisjonen har brukt tolk i 9 saker. Det ble tolket fra og til kurdisk, tamilsk, rumensk, engelsk, persisk, arabisk og litauisk. Kommisjonen har brukt oversetter i 8 saker. Det har blitt oversatt fra/til engelsk, tamilsk, albansk, rumensk, polsk, portugisisk og slovakisk.

Aktuelle avgjørelser fra kommisjonen i 2024

Saker vedrørende vold mot små barn

Kommisjonen har mottatt flere begjæringer om gjenåpning av dommer der omsorgspersoner har blitt domfelt for å ha påført små barn hodeskader. Disse sakene er ofte kompliserte og reiser vanskelige problemstillinger, blant annet av medisinsk art. De siste årene har det vært en diskusjon i det medisinske fagmiljøet om diagnostiseringen av alvorlige hodeskader på små barn. Uenigheten gjelder synet på diagnosene Shaken Baby Syndrome (såkalt filleristing) og Abusive Head Trauma (påført hodeskade). Typiske funn i hodet i tilfeller hvor diagnosen er stilt er blødninger under den harde hjernebinnen (subdurale blødninger) hjernevevsskade og blødninger i netthinnene (retinale blødninger). De tre kategoriene av funn er ofte samlet betegnet som triaden.

I 2024 avgjorde kommisjonen to saker om vold mot små barn, hvorav én av dommene ble gjenåpnet. Dommen som ble gjenåpnet gjaldt en far som var domfelt for vold mot sitt eget barn. Barnet hadde en hjernehinneblødning, men det var ingen andre funn eller skader på barnet som kunne knyttes til farens håndtering av barnet. Kommisjonen la etter en samlet vurdering av en rekke momenter til grunn at det forelå særlige forhold som gjorde det tvilsomt om dommen var riktig og at tungtveiende hensyn tilsa at spørsmålet om domfeltes skyld ble prøvd på nytt. [Saken er nærmere omtalt nedenfor.]

Økonomiske straffesaker

Kommisjonen har i 2024 behandlet flere såkalte økonomiske straffesaker. Dette er saker som ofte er relativt omfattende med bl.a. et stort antall straffesaksdokumenter og der hvert straffesaksdokument ofte kan utgjøre mange sider.

Saker der domfelte påberoper seg ulovlig politiprovokasjon

Kommisjonen har de senere årene mottatt flere begjæringer om gjenåpning som enten i sin helhet eller til dels er begrunnet med at politiet har foretatt en ulovlig politiprovokasjon. Dette kan være krevende saker å behandle bl.a. fordi anførselene ofte kan knytte seg til at det finnes dokumentasjon som domfelte ikke har blitt gjort kjent med, eller at de relevante dokumentene finnes i andre saker enn den som dette lovbruddet gjelder.

Urettmessige kroppsvisitasjoner under varetekt

Kommisjonen har i 2024, som i 2023 og 2022, mottatt en rekke gjenåpningsbegjæringer som er begrunnet med at domfelte har vært utsatt for urettmessige kroppsvisitasjoner i varetektsperioden, og at dette skulle ha vært hensyntatt ved varetektsfradraget i dommen.

Kommisjonen har videreført de nærmere rammene som ble trukket opp i avgjørelse 2. november 2022 (GK-2022-148). I denne avgjørelsen fastslo kommisjonen at et ytterligere varetektsfradrag på 120 dager eller mer alltid vil utgjøre en «vesentlig mildere rettsfølge», uavhengig av straffens totale lengde. For øvrige saker har kommisjonen foretatt en konkret og skjønnsmessig vurdering av antallet dager som skulle gått til fradrag sett opp mot straffens totale lengde. Kommisjonen har gjenåpnet flere saker da opplysningene om urettmessige kroppsvisitasjoner ble ansett som en ny omstendighet som kunne ført til en «vesentlig mildere rettsfølge». Det er i 2024 avsagt flere rettsavgjørelser som har vært relevant for kommisjonens behandling av sakene, særlig HR-2024-551-S og HR-2024-1935.

Kommisjonen har mottatt flere begjæringer om gjenåpning som delvis begrunnes i at domfelte har vært utsatt for urettmessige kroppsvisitasjoner under soning av den dom som begjæres gjenåpnet. Kommisjonen har uttalt at slik etterfølgende ulovlig kroppsvisitasjon, som ikke er gjennomført da dommen ble avsagt, ikke kan gi grunnlag for gjenåpning for å få fastsatt et ytterligere fradrag. Det samme gjelder ulovlige kroppsvisitasjoner under soning av en annen dom, såfremt kroppsvisitasjonene ikke har en klar sammenheng med etterforskning og iretteføring av den dommen som begjæres gjenåpnet. Slike etterfølgende krenkelser, som den dømmende rett ikke kunne ha tatt hensyn til, må eventuelt kompenseres på annen måte. Se for eksempel GK-2021-256.

Kommisjonen har totalt mottatt 79 saker, inkludert en klage, som helt eller delvis har vært begrunnet med at domfelte har vært utsatt for urettmessige kroppsvisitasjoner under varetekt eller soning. Av disse ble 19 mottatt i 2024. Kommisjonen har ferdigbehandlet 25 saker i 2024, hvor 13 ble tatt til følge.

Utilregnelighetssaker mv.

Fortsatt er en stor andel av sakene som kommisjonen har gjenåpnet vært begrunnet med at det etter rettskraftig dom har vist seg at den domfelte var utilregnelig på handlingstiden slik at han ikke kunne idømmes straff (strl. 1902 § 44 og strl. 2005 § 20) eller at han var lettere psykisk utviklingshemmet slik at det skulle ha vært vurdert å idømme en mildere straffereaksjon (strl.1902 § 56 c og strl. 2005 § 80).

Det typiske for disse sakene er at den domfelte er straffedømt tidligere, og at det først i forbindelse med en ny straffesak blir stilt spørsmål ved vedkommendes psykiske helsetilstand. Det oppnevnes da rettspsykiatrisk sakkyndige, og konklusjonene til de sakkyndige kan føre til at påtalemyndigheten henlegger saken, eller at retten frifinner den tiltalte eller gir tiltalte straffereduksjon. Det kan da oppstå spørsmål om hvordan vedkommendes psykiske helsetilstand var på handlingstiden for tidligere dommer, og det kan være aktuelt å begjære gjenåpning av denne/disse. Dersom nye sakkyndige erklæringer konkluderer med at domfelte også på handlingstiden for de tidligere dommene manglet skyldbevne eller var i en tilstand som kunne gi straffereduksjon, vil dette være en ny omstendighet som kan gi grunnlag for gjenåpning etter straffeprosessloven § 391 nr. 3.

I 2024 ble 61 av de 84 gjenåpnede sakene gjenåpnet på dette grunnlaget. De 61 sakene fordelte seg på 19 gjenåpningsbegjæringer, idet enkelte domfelte var blitt dømt flere ganger og som følge av dette fremsatte begjæring om gjenåpning av flere dommer. Fire av disse begjæringene ble fremsatt av Riksadvokaten, som begjærte gjenåpning til gunst for den domfelte. Det er følgelig fortsatt et høyt antall saker, sett i forhold til det samlede antall saker som blir gjenåpnet, som tas til følge fordi etterfølgende tvil om domfeltes psykiske helsetilstand på handlingstiden gir grunnlag for gjenåpning av skyldspørsmålet eller straffutmålingsspørsmålet.

Nedenfor gjengis kortversjoner av alle saker hvor kommisjonen har tatt begjæringen om gjenåpning til følge.

Kortversjoner av alle gjenåpnede saker ligger også på kommisjonens hjemmeside, www.gjenopptakelse.no.

Samtlige av kommisjonens avgjørelser, både de som er gjenåpnet og de som ikke er gjenåpnet, er publisert i fulltekst på Lovdata i anonymisert form.

01.02.2024 (GK-2023/314) Grovt bedrageri - § 392 annet ledd (særlige forhold), begjæring fra påtalemyndigheten, NAV-sak

En kvinne ble i 2008 dømt i tingretten for forsettlig grovt bedrageri (trygdebedrageri). Grunnlaget var at hun hadde mottatt ytelser som klassifiseres som familieytelser, dvs. barnetrygd og overgangsstønad, fra NAV. Hun hadde ikke opplyst til NAV at hun og barna oppholdt seg i Spania. Straffen ble satt til fengsel i 30 dager. Hun ble også dømt til å betale erstatning til NAV. Domfelte anket ikke.

Påtalemyndigheten begjærte gjenåpning av saken til gunst for domfelte. Begjæringen var begrunnet med at lovanvendelsen i dommen var uriktig. Kravet om bosted og/eller opphold i Norge for å motta de ulike familieytelsene stred mot EØS-regelverket. Domfelte var i utgangspunktet ikke lenger selv underlagt norsk lovgivning ettersom hun ikke arbeidet eller oppholdt seg her. Etter EØS-regelverket kunne domfelte imidlertid utlede rett til familieytelser på grunnlag av at fedrene til barna hadde tilknytning til Norge og dermed var underlagt norsk lovgivning. Påtalemyndigheten vurderte det slik at domfelte hadde krav på deler av familieytelsene.

Kommisjonen påpekte at tingretten hadde lagt til grunn at bosted og/eller opphold i Norge var et vilkår for rett til de ulike familieytelsene. Tingretten hadde ikke vurdert om disse kravene kunne være i strid med EØS-retten, herunder om domfelte kunne utlede rett til familieytelser basert på barnefedrenes arbeid og bosted i Norge. Kommisjonen fant at det forelå særlige forhold som gjorde det tvilsomt om dommen var riktig og at tungtveiende hensyn tilsa at spørsmålet om domfeltes skyld ble prøvd på ny, jf. straffeprosessloven § 392 annet ledd.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

01.02.2024 (GK-2023/284, GK-2023/285, GK-2023/286, GK-2023/287, GK-2023/288 og GK-2023/289) Trusler m.m. - § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet), begjæring fra påtalemyndigheten

En mann ble mellom 2013 og 2021 dømt ved seks anledninger for ulike straffbare forhold. Påtalemyndigheten begjærte i 2023 gjenåpning av de seks dommene til gunst for domfelte. Grunnlaget for begjæringen var en ny rettspsykiatrisk erklæring avgitt i juni 2023. De sakkyndige konkluderte med at domfelte oppfylte kriteriene for diagnosen paranoid psykose.

Kommisjonen vurderte at den nye rettspsykiatriske erklæringen var en ny omstendighet som synes egnet til å føre til frifinnelse for de aktuelle dommene, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3. Vilåorene for gjenåpning var dermed oppfylt.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

13.03.2024 (GK-2023/106, GK-2024/78, GK-2024/79 og GK-2024/80) Seksuelle overgrep mv. - § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet), dissens

En mann ble i perioden fra 2009 til 2022 domfelt fire ganger for ulike straffbare forhold. Han hadde blitt vurdert av rettspsykiatriske sakkyndige i 2021 i forbindelse med den siste straffesaken. De konkluderte med at domfelte ikke tilfredsstilte kriteriene for psykoselidelser eller andre alvorlige psykiske lidelser. De samme sakkyndige hadde også vurdert ham i 2016, og konkluderte også den gang negativt. Etter rettskraftig dom hadde han per mars 2023 vært tvangsinnlagt to ganger og tvangsmedisinert, og han hadde ikke nådd frem med klager til kontrollkommisjonen.

Etter oppfordring fra behandlende lege, begjærte domfeltes forsvarer gjenåpning av dommen fra 2022, men begjæringen ble senere utvidet til å omfatte alle tidligere straffedommer mot domfelte.

Kommisjonen oppnevnte to rettspsykiatriske sakkyndige for å vurdere domfeltes psykiske tilstand tilbake i tid. De sakkyndige konkluderte med at domfelte på handlingstiden i 2021 hadde en ubehandlet psykoselidelse, og at det ikke kunne utelukkes at symptomtrykket hadde vært så stort at tilstanden medførte en global svikt i dagligdags, sosial og til dels kognitiv fungering og virkelighetsoppfatning. De sakkyndige fant det ikke godtgjort at dette var situasjonen på handlingstidene i de tidligere dommene (2009-2015).

Kommisjonen kom til at den nye rettspsykiatriske erklæringen inneholdt vurderinger av domfeltes tilstand på handlingstiden i 2021 som måtte anses som nye omstendigheter etter straffeprosessloven § 391 nr. 3. Etter kommisjonens vurdering var det en rimelig mulighet for at domfelte ville ha blitt frifunnet i 2022 på grunnlag av manglende skylddevne dersom retten hadde vært kjent med domfeltes psykiske tilstand.

Kommisjonens flertall fant ikke grunnlag for å gjenåpne de tidligere dommene, mens ett medlem kom til at det var grunnlag for å gjenåpne også disse. Kommisjonen besluttet i samsvar med flertallets syn å ta begjæringen om gjenåpning av tingrettsdommen fra 2022 til følge. De øvrige dommene ble ikke gjenåpnet. Dissens (4-1).

13.03.2024 (GK-2023/276) Dokumentfalsk - § 392 annet ledd (særlige forhold), flyktningkonvensjonen

En kvinne ble i 2004 dømt i tingretten for brudd på straffeloven (1902) § 182 første ledd første straffalternativ. Hun hadde fremvist et pass som ikke var hennes ved ankomst til Norge. Hun erkjente samme dag at passet ikke var hennes, og hun søkte samtidig asyl. Straffen ble satt til fengsel i 45 dager.

Domfelte begjærte gjenåpning for Gjenopptakelseskommisjonen i 2023. Hun henviste til forbudet mot å straffe flyktninger i Flyktningkonvensjonens artikkel 31 nr. 1, samt avgjørelse inntatt i Rt. 2014 side 645, etterfølgende rettspraksis og rundskriv fra Riksadvokaten. Straffrihet etter flyktningkonvensjonen var ikke blitt vurdert av tingretten.

Etter kommisjonens vurdering syntes det som at konvensjonens vilkår «... present themselves without delay», slik dette er nærmere redegjort for i Rt. 2014 side 645, burde vurderes av retten for å avklare om domfelte var vernet av straffrihetsregelen etter flyktningkonvensjonen art. 31 nr. 1. Domfeltes erkjennelse om bruk av falske dokumenter og opplysninger om at hun ønsket å søke asyl i Norge, var så sammenflettet og tidsnære hverandre at kommisjonen mente at det måtte være opp til domstolen å vurdere spørsmålet om hvorvidt vilkåret «without delay» var oppfylt. Heller ikke de andre vilkårene i flyktningkonvensjonen art. 31 nr. 1 var vurdert.

Kommisjonen fant på denne bakgrunn at det forelå særlige forhold som gjorde det tvilsomt om dommen er riktig, jf. straffeprosessloven § 392 annet ledd. Folkerettslige spørsmål hadde ikke vært vurdert. Disse burde avklares og få sin endelige løsning i domstolen. Tungtveiende hensyn tilsa at skyldspørsmålet ble prøvd på nytt.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

13.03.2024 (GK-2022/254, GK-2022/255, GK-2022/256, GK-2022/257 og GK-2022/258) Kjøring i ruspåvirket tilstand, narkotika, trusler mv. - § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet)

En mann ble i perioden fra 1991 til 2010 domfelt fem ganger for ulike straffbare forhold. I forbindelse med at han var under etterforskning i en senere straffesak ble han vurdert av rettspsykiatriske sakkyndige som konkluderte med at det ikke var

holdepunkter for at domfelte på handlingstiden i 2018 hadde vært psykotisk eller hadde hatt en alvorlig psykisk lidelse uten ruspåvirkning. Det fremgikk at det var mye som tydet på at domfelte hadde ruset seg betydelig.

Domfelte pådro seg etter dette ytterligere straffbare forhold, og han ble da vurdert av nye rettspsykiatrisk sakkyndige. Handlingstiden for disse forholdene var oktober 2020 - medio januar 2022. De sakkyndige antok at observanden både før, på og etter handlingstiden hadde en psykosetilstand i form av F20.0 paranoid schizofreni, og at denne hadde vært kontinuerlig til stede siden sent på 90-tallet, men at han ikke fikk diagnosen før i 2003.

Domfeltes forsvarer begjærte deretter gjenåpning av alle tidligere straffedommer mot domfelte og påberopte seg den nyeste rettspsykiatriske erklæringen som grunnlag. Kommisjonen besluttet å oppnevne de samme sakkyndige for å få nærmere belyst domfeltes psykiske tilstand tilbake i tid. De sakkyndige anså at domfelte har en grunnleggende alvorlig psykisk lidelse som var blitt forverret ved inntak av rusmidler. De vurderte det slik at han har hatt en manglende evne til realistisk å vurdere sitt forhold til omverdenen. Domfelte ble ansett å ha hatt manifeste tegn på en primær psykoselidelse fra høsten 1999, slik at han var psykotisk på handlingstiden for dommen fra 2010. Handlingstiden var da 2009. De sakkyndige fant det ikke godtgjort at dette var situasjonen på handlingstidspunktene i de tidligere dommene (1991-1995).

Kommisjonen kom til at den nye rettspsykiatriske erklæringen inneholdt vurderinger av domfeltes tilstand på handlingstiden i 2009, som måtte anses som nye omstendigheter etter straffeprosessloven § 391 nr. 3. Etter kommisjonens vurdering var det en rimelig mulighet for at domfelte ville ha blitt frifunnet i 2010 på grunnlag av manglende skyldene dersom retten hadde vært kjent med domfeltes psykiske tilstand. Kommisjonen fant ikke grunnlag for å gjenåpne de tidligere dommene.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning av dommen fra 2010 til følge.

**14.03.2024 (GK-2024/24, GK-2024/25, GK-2024/26, GK-2024/27 og GK-2024/28)
Tyveri m.m. - § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet), begjæring fra påtalemyndigheten**

En mann ble mellom 2015 og 2023 dømt ved fem anledninger i tingretten for tyverier m.m.

Riksadvokaten begjærte i 2024 gjenåpning av de fem dommene til gunst for domfelte. Grunnlaget for begjæringen var en ny rettspsykiatrisk erklæring avgitt i august 2023. De sakkyndige konkluderte med at domfelte oppfylte kriteriene for blant annet diagnosen udifferensiert schizofreni. Domfelte sluttet seg til Riksadvokatens begjæring.

Kommisjonen fant at den rettspsykiatriske erklæringen var en ny omstendighet som syntes egnet til å føre til frifinnelse. Kommisjonen fant at vilkårene for gjenåpning etter straffeprosessloven § 391 nr. 3 var oppfylt.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

15.03.2024 (GK-2023/120) Drap, forsøk på terrorhandling - § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet)

En mann ble i 2020 dømt i tingretten for drap og forsøk på terrorhandling til forvaring med en tidsramme på 21 år og en minstetid på 14 år. Varetekt kom til fradrag i både tidsrammen og minstetiden med 518 dager. Han ble også dømt til å betale erstatning og oppreisningserstatning til flere av de fornærmede og etterlatte.

Domfelte begjærte gjenåpning for Gjenopptakelseskommisjonen i 2023. Det ble anført at det forelå nye bevis eller omstendigheter som måtte føre til gjenåpning, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3. Det ble vist til beskrivelser av den etterfølgende psykiske utviklingen til domfelte. Det ble anført at dette måtte få betydning for vurderingen av hans skylddevne på gjerningstidspunktet i 2019.

Gjenopptakelseskommisjonen oppnevnte to rettspsykiatrisk sakkyndige som avga erklæring i februar 2024. De nye rettspsykiatrisk sakkyndige konkluderte med at domfelte var psykotisk på gjerningstidspunktet i 2019.

Gjenopptakelseskommisjonen kom til at beskrivelsen av den etterfølgende psykiske utviklingen og vurderingen i den rettspsykiatrisk erklæringen avgitt februar 2024, var nye omstendigheter som «synes egnet til å føre til frifinnelse eller avvisning eller til anvendelse av en mildere strafferegel eller en vesentlig mildere rettsfølge», jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3. Vilåårene for gjenåpning etter straffeprosessloven § 391 nr. 3 ble derfor vurdert til å være oppfylt.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

25.04.2024 (GK-2022/220) Brudd på arbeidsmiljøloven - § 391 nr. 3 (ny omstendighet)

I etterkant av en eksplosjon, hvor to ansatte døde og to ble påført alvorlige skader, ble et foretak ble i 2021 dømt i tingretten til foretaksstraff etter straffeloven § 27, jf. § 28, for overtredelser av arbeidsmiljølovens bestemmelser om krav til arbeidsmiljø og brudd på internkontrollforskriften. Tingretten fant at det forelå særlig skjerpene omstendigheter og at overtredelsene hadde medført fare for liv og helse. Straffen ble satt til bot på 1 MNOK. Foretaket anket ikke dommen.

I tingrettsdommen ble også daglig leder i foretaket dømt til fengsel i 10 måneder for overtredelser av arbeidsmiljølovens bestemmelser om krav til arbeidsmiljø og brudd på internkontrollforskriften. Daglig leder anket over tiltaleposten som gjaldt arbeidsmiljølovens krav til arbeidsmiljø (tiltalepost I). Han ble frifunnet i lagmannsretten. Lagmannsretten utmålte straff for brudd på internkontrollforskriften (tiltalepost II) som ikke var påanket, til en bot på kr 25 000. Lagmannsretten fant i sin vurdering ikke at det forelå særlig skjerpene omstendigheter eller at overtredelsene hadde medført fare for liv og helse. I tingrettsdommen ble også styreleder i foretaket dømt til å betale en bot på kr 120 000 for brudd på internkontrollforskriften. Han anket til lagmannsretten, hvor han ble frifunnet.

Domfelte begjærte gjenåpning for Gjenopptakelseskommisjonen i 2022. Det ble anført at de frifinnende dommene av daglig leder og styreleder medførte at tingrettens vurdering av hvorvidt foretaket skulle straffes, var kvalifisert uriktig. Det forelå nye omstendigheter/bevis etter straffeprosessloven § 391 nr. 3, og dommen mot foretaket måtte gjenåpnes.

Påtalemyndigheten påpekte i sine merknader til kommisjonen at daglig leder i foretaket fremdeles var rettskraftig dømt for brudd på internkontrollforskriften (tiltalepost II), men påpekte videre at lagmannsretten hadde nedsubsumert overtredelsen fra grov til simpel overtredelse. Påtalemyndigheten mente derfor at det var en rimelig mulighet for en endret vurdering av foretaket sitt straffansvar enn det tingretten konkluderte med, og at vilkårene for gjenåpning er oppfylt.

Kommisjonen fant at vilkårene for gjenåpning etter straffeprosessloven § 391 nr. 3 var oppfylt. Kommisjonen mente at lagmannsrettens frifinnende dommer måtte anses som nye omstendigheter. Etter kommisjonens oppfatning forelå det videre en rimelig mulighet for frifinnelse eller at boten ville vært satt vesentlig lavere, dersom lagmannsrettens vurderinger forelå på tidspunktet for tingrettens pådømmelse. Kommisjonen la i den forbindelse vekt på at tingrettens premisser for domfellelse av foretaket i det vesentlige bygget på at daglig leder og styreleder uaktsomt hadde overtrådt bestemmelser i arbeidsmiljøloven, at det forelå skjerpene omstendigheter og at overtredelsene hadde medført fare for liv og helse.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

25.04.2024 (GK-2023/69, GK-2023/84, GK-2023/85, GK-2023/88, GK-2023/89, GK-2023/90, GK-2023/91, GK-2023/99 og GK-2023/100) Skadeverk, tyveri, bedrageri, vold, narkotika mv. - § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet, lett psykisk utviklingshemming)

En mann ble i perioden 2009 til 2021 domfelt ni ganger for en rekke ulike lovbrudd, blant annet skadeverk, tyverier, bedrageri, vold, brudd på narkotikalovgivningen mv. I forbindelse med en ny straffesak i 2022, hvor domfelte ble dømt til overføring til tvungent psykisk helsevern, ble det avgitt en rettspsykiatrisk erklæring som konkluderte med at domfelte var schizofren og hadde en alvorlig sviktende virkelighetsforståelse, samt at han hadde en lett psykisk utviklingshemming. Påtalemyndigheten begjærte gjenåpning av straffespørsmålet for dommene, og skyldspørsmålet for én dom. Samtidig anmodet påtalemyndigheten om at det skulle foretas en rettspsykiatrisk undersøkelse av domfelte for perioden 2009-2020. Domfeltes advokat sluttet deg til dette, og sendte også over ny evnetest av domfelte.

Kommisjonen oppnevnte de samme sakkyndige som tidligere hadde avgitt rettspsykiatrisk erklæring for å besvare enkelte spørsmål.

Kommisjonen fant at det forelå nye omstendigheter i saken etter straffeprosessloven § 391 nr. 3, og viste herunder til den nye dommen fra 2022, rettspsykiatrisk erklæring fra 2022 og erklæring avgitt til kommisjonen i 2024. Kommisjonen drøftet om de nye omstendighetene synes egnet til frifinnelse. Kommisjonen bemerket at for den siste dommen, fra 2021, var vilkårene for gjenåpning av dommen klart oppfylt på bakgrunn av de nye omstendighetene. For de øvrige åtte dommene bemerket kommisjonen at

samtidig som det var problematisk å fastsette debuttidspunktet for domfeltes schizofreni, var det også flere opplysninger som pekte mot schizofreni allerede da domfelte var i 14 års alder. I tillegg viste kommisjonen til at domfelte hadde en lett utviklingshemming helt ned mot grensen for straffrihet i straffeloven. Kommisjonen fant etter dette at det forelå en rimelig mulighet for at retten, dersom den hadde vært kjent med de nye opplysningene, ville avsagt frifinnende dom. Kommisjonen fant at vilkårene for gjenåpning av dommene var oppfylt etter straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

25.04.2024 (GK-2024/34, GK-2024/35, GK-2024/36, GK-2024/37, GK-2024/38, GK-2024/39, GK-2024/40, GK-2024/41, GK-2024/42, GK-2024/43, GK-2024/44, GK-2024/45, GK-2024/46, GK-2024/47, GK-2024/48 og GK-2024/49) Ran, trusler m.m. - § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, lett psykisk utviklingshemming)

En person ble mellom 2006 og 2020 dømt ved 16 anledninger for ulike straffbare forhold. I forbindelse med en ny straffesak i 2022, ble det avgitt en rettspsykiatrisk erklæring som konkluderte med at domfelte var å anse som lett psykisk utviklingshemmet. Domfelte begjærte gjenåpning av straffutmålingen ved samtlige tidligere domfellelser.

Det ble vist til de nye vurderingene av domfeltes funksjonsevne. Domfelte gjorde gjeldende at vurderingen av funksjonsevnen som en lett psykisk utviklingshemming, skulle ha fått vesentlig betydning for straffutmålingen i de aktuelle dommene dersom det hadde vært kjent for retten.

Kommisjonen kom til at de nye vurderingene av domfeltes funksjonsevne var å anse som nye omstendigheter i medhold av straffeprosessloven § 391 nr. 3. Det sentrale spørsmålet kommisjonen tok stilling til, var om de aktuelle omstendighetene synes egnet til å føre til «anvendelse av en mildere straffregel eller en vesentlig mildere rettsfølge», jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3. Kommisjonen gjorde en vurdering av hver enkelt dom i tråd med tidligere praksis fra Gjenopptakelseskommisjonen. Kommisjonen kom til at de nye vurderingene av domfeltes funksjonsevne syntes egnet til å føre til «anvendelse av en mildere straffregel eller en vesentlig mildere rettsfølge» i medhold av straffeprosessloven § 391 nr. 3 i ti av dommene. Begjæringen om gjenåpning av straffutmålingen i disse dommene ble tatt til følge for disse dommene.

Kommisjonen kom til at de nye vurderingene av domfeltes funksjonsevne ikke syntes egnet til å føre til «anvendelse av en mildere straffregel eller en vesentlig mildere rettsfølge» i medhold av straffeprosessloven § 391 nr. 3 i seks av dommene. Begjæringen om gjenåpning av straffutmålingen i disse dommene ble ikke tatt til følge for disse dommene.

Kommisjonens avgjørelse var enstemmig.

**14.06.2024 (GK-2023/313) Kjøring i påvirket tilstand, vold, trusler
- § 391 nr. 3 (ny omstendighet, ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet)**

En kvinne ble i 2020 dømt i tingretten for kjøring i alkoholpåvirket tilstand samt vold og trusler mot offentlig tjenestemann i forbindelse med blodprøvetaking. Hun ble idømt samfunnsstraff, en bot og tap av føreretten. Som begrunnelse for å idømme samfunnsstraff viste tingretten blant annet til opplysninger om domfeltes psykiske helse og igangsatt behandlingsopplegg.

Domfelte begjærte i 2023 gjenåpning for Gjenopptakelseskommisjonen, og anførte at det var tvil om hennes tilregnelighet. Det ble vist til opplysninger om hennes opptreden tett opp mot gjerningstidspunktet og hennes etterfølgende behandling i psykiatrien. Kommisjonen oppnevnte to rettspsykiatriske sakkyndige, som konkluderte med at domfelte hadde vært psykotisk på gjerningstidspunktet i november 2018 og på undersøkelsestiden i 2024.

Kommisjonen fant at den rettspsykiatriske erklæringen utgjorde «en ny omstendighet» som «synes egnet til å føre til frifinnelse», slik at vilkårene for gjenåpning var til stede, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen til følge.

**14.06.2024 (GK-2023/220 og GK-2023/222) Voldtekt og ran m.m.
- § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, lettere psykisk utviklingshemming)**

En mann ble i 2012 dømt i lagmannsretten for medvirkning til voldtekt til samleie og simpelt tyveri. Videre ble han i 2013 dømt i tingretten for grovt ran og legemsbeskadigelse under særdeles skjerpene omstendigheter. Straffen ble satt til fengsel i fire år og to måneder som fellesstraff for de to dommene. Åtte måneder ble gjort betinget.

Domfelte begjærte gjenåpning av begge dommene i 2023. Han anførte blant annet at det i etterkant av dommene var kommet frem at han var lett psykisk utviklingshemmet. Han viste til at det i forbindelse med en ny straffesak var avgitt en rettspsykiatriske erklæring hvor blant annet hans kognitive evner var vurdert. Domfelte mente at det i alle fall var grunnlag for å gjenåpne straffutmålingen, og at hans kognitive svake fungering også kunne stille skyldspørsmålet i et annet lys.

Påtalemyndigheten anførte i sine merknader til kommisjonen at dommene ikke burde gjenåpnes. Det var hovedsakelig domfeltes selvforskyldte rusmisbruk som var en vesentlig årsak til svak dagligdags fungering, og det var hans sosiale angst som var en vesentlig årsak til noe nedsatt sosial fungering. Påtalemyndigheten mente uansett at straffen han var idømt allerede var mild.

Kommisjonen kom til at det forelå nye bevis eller omstendigheter i saken. Kommisjonen fant imidlertid ikke holdepunkter for at domfeltes kognitive evner hadde påvirket hans oppfatning av hendelsene i en slik grad at det kunne legges til grunn at han ikke hadde handlet med tilstrekkelig grad av forsett. De nye bevisene eller omstendighetene var følgelig ikke egnet til å føre til frifinnelse, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3. Kommisjonen kunne heller ikke se at de nye opplysningene gjorde det

tvilsomt om dommen var riktig, jf. straffeprosessloven § 392 andre ledd. Kommisjonen kom imidlertid til at de nye bevisene eller omstendighetene syntes egnet til å føre til en vesentlig mildere straff, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning av de to dommene til følge for så vidt gjaldt straffutmålingen.

14.06.2024 (GK-2023/149) Narkotika - § 391 nr. 3 (ny omstendighet), ulovlig kroppsvisitasjon under varetekt

En mann ble i 2020 dømt i tingretten for narkotikaovertridelser til fengsel i ti år og fem måneder. Domfelte anket dommen over straffutmålingen. Lagmannsretten satte i 2021 straffen til ni år og seks måneder.

Han begjærte gjenåpning av straffutmålingen og anførte som ny omstendighet at han hadde vært utsatt for 325 ulovlige kroppsvisitasjoner mens han satt varetektsfengslet og sonet dom. Domfelte anførte at dette, i lys av nyere praksis fra Høyesterett og Gjenopptakelseskommisjonen, måtte kompenseres i form av et ytterligere varetektsfradrag.

Kommisjonen vurderte vilkårene for gjenåpning kun basert på antallet ulovlige kroppsvisitasjoner under varetekt. Forhold under soning av den dom som ble begjært gjenåpnet, hadde ikke den dømmende rett hatt mulighet til å ta i betraktning ved straffutmålingen. Det ble vist til tidligere avgjørelser fra kommisjonen, blant annet GK-2021-256 og GK-2023-172.

Kommisjonen fant at opplysningen om at domfelte var utsatt for ulovlige kroppsvisitasjoner i varetektsperioden, og at dette skulle kompenseres, var en «ny omstendighet» etter straffeprosessloven § 391 nr. 3. Sett hen til blant annet HR-2024-551-S, fant kommisjonen at det var en rimelig mulighet for at domfelte hadde vært utsatt for et brudd på EMK art. 3, som ville ført til et varetektsfradrag eller reduksjon i straff om domstolene hadde hatt kunnskap om de rutinemessige kroppsvisitasjonene. Kommisjonen fant videre at den nye omstendigheten syntes egnet til å føre til en «vesentlig mildere rettsfølge». Kommisjonen viste til tidligere avgjørelser hvor ulovlige kroppsvisitasjoner var anført som gjenåpningsgrunn, og kommisjonen fant at et eventuelt ytterligere varetektsfradrag eller en reduksjon i straffen i denne saken, ville ligge over det som etter kommisjonens praksis skal til for å gjenåpne straffutmålingen. Vilkårene for gjenåpning av straffutmålingen etter straffeprosessloven § 391 nr. 3 ble ansett oppfylt.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning av straffutmålingen til følge.

26.06.2024 (GK-2023/117) Voldtekt m.m. - § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, lett psykisk utviklingshemming)

En mann ble i 2020 dømt i tingretten for flere lovbrudd, deriblant voldtekt av sin daværende samboer. Straffen ble satt til fengsel i 7 år. Han ble også dømt til å betale oppreisningserstatning til fornærmede med kr 225 000, og inndragning av flere gjenstander. Domfelte anket til lagmannsretten, som opprettholdt dommen fra

tingretten. Oppreisningserstatning til fornærmede ble forhøyet til 250 000, og han ble også idømt til å betale erstatning til henne med kr 4 920. Domfelte anket til Høyesterett, som ikke tillot anken fremmet.

Domfelte begjærte gjenåpning for Gjenopptakelseskommisjonen i 2023. Han anførte at han etter den rettskraftige dommen ble diagnostisert med lett psykisk utviklingshemming. Kommisjonen oppnevnte en sakkyndig til å foreta en evneevaluering. I sakkyndigerklæring fra april 2024 konkluderte den sakkyndige med at domfeltes intellektuelle fungering er i grenseland mot lett psykisk utviklingshemming. Domfeltes funksjonsnivå var noe bedre enn det rent kognitive evnenivået skulle tilsi. Vurderingen av om domfelte var psykisk utviklingshemmet kunne først gjennomføres når domfelte var ferdig med soning og kom i en mer regulær livssituasjon. Dette var uansett uten betydning, da domfelte var under den rettslige grensen for å bli ansett som lett psykisk utviklingshemmet.

Påtalemyndigheten fremholdt i sine merknader til kommisjonen at det er uklart om domfelte er lett psykisk utviklingshemmet. De anførte at det uavhengig av hvilken side av grensen han er på, likevel er klart at han ikke kan innrømmes noen vesentlig mildere rettsfølge.

Kommisjonen kom til at den sakkyndige erklæringen var en ny omstendighet som syntes egnet til å føre til en vesentlig mildere rettsfølge for domfelte, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3. Kommisjonen vurderte at tvilen omkring diagnosen måtte komme domfelte til gode.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning av straffutmålingen til følge.

26.06.2024 (GK-2023/141 og GK-2023/181) Narkotika, kjøring i påvirket tilstand - § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, lett psykisk utviklingshemming)

En mann ble i 2015 og 2018 domfelt for brudd på vegtrafikkloven og legemiddeloven, herunder ruspåvirket kjøring. Dommene ble avsagt som tilståelsesdommer. Han ble i dommen fra 2015 idømt 14 dager betinget fengsel, en bot på kr 10 000 og sperrefrist for en periode på 14 måneder. I dommen fra 2018 ble han idømt en straff av fengsel i 24 dager, en bot på kr 30 000 og tap av førerretten for alltid.

Domfelte begjærte gjenåpning av begge dommene i 2023. Begjæringen var begrunnet med at det forelå nye opplysninger om domfeltes psykiske helse i en ny primærpsykiatrisk erklæring. Det ble også vist til, og lagt ved dokumentasjon på, at senere tiltale mot domfelte for brudd på vegtrafikkloven var blitt henlagt på grunn av tvil om tilregnelighet.

Kommisjonen oppnevnte to sakkyndige. De konkluderte i rettspsykiatrisk erklæring med at domfelte ikke var psykotisk. De konkluderte videre med at han ikke var lett psykisk utviklingshemmet, men dette var det noe tvil om.

Domfelte fastholdt at vilkårene for gjenåpning var oppfylt på grunnlag av den nye erklæringen. Påtalemyndigheten fremholdt på sin side at vilkårene for gjenåpning

ikke var oppfylt. De anførte at de nye omstendigheter og bevis som forelå i saken ikke syntes egnet til å føre til frifinnelse eller en vesentlig mildere rettsfølge, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Kommisjonen vurderte at det forelå nye omstendigheter eller bevis i saken, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3. Kommisjonen fant imidlertid at det ikke var en rimelig mulighet for at domfelte ville blitt frifunnet i noen av dommene dersom retten hadde vært kjent med domfeltes psykiske tilstand på gjerningstidspunktet, slik den blant annet ble vurdert i den siste rettspsykiatriske i erklæringen. Kommisjonen kom også til at det ikke forelå særlige forhold som gjorde det tvilsomt om noen av dommene var riktig, jf. straffeprosessloven § 392 annet ledd.

Når det gjaldt straffeutmålingen for dommen fra 2015, fant kommisjonen at de nye omstendighetene ikke syntes egnet til å føre til en vesentlig mildere straff, når den idømte straffen rent faktisk allerede var så vidt lav.

Når det gjaldt straffeutmålingen for dommen fra 2018, fant kommisjonen at vilkårene for gjenåpning var oppfylt, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3. Kommisjonen bemerket blant annet at dersom domfeltes tilstand hadde vært kjent på domstidspunktet kunne straffen vært redusert, for eksempel i form av betinget fengsel.

Kommisjonen fant etter dette at vilkårene for gjenåpning ikke var oppfylt for dommen fra 2015 og at vilkårene for gjenåpning av straffeutmålingen var oppfylt for dommen fra 2018. Begjæringen ble dermed tatt delvis til følge. Kommisjonens avgjørelse var enstemmig.

26.06.2024 (GK-2023/142, GK-2023/191, GK-2023/227, GK-2023/269, GK-2023/291, GK-2024/8, GK-2024/90 og GK-2024/97) Narkotika, seksuelle overgrep, drap m.m. - § 391 nr. 3 (ny omstendighet), ulovlig kroppsvisitasjon under varetekt

Gjenopptakelseskommisjonen behandlet på et møte i juni åtte begjæringer om gjenåpning av straffeutmålingen i ulike dommer. Alle de domfelte begjærte gjenåpning på grunnlag av å ha vært utsatt for rutinemessige kroppsvisitasjoner i fengsel. De domfelte anførte at dette, i lys av nyere praksis fra Høyesterett og Gjenopptakelseskommisjonen, måtte kompenseres i form av et ytterligere varetektsfradrag.

Kommisjonen vurderte vilkårene for gjenåpning basert på antallet ulovlige kroppsvisitasjoner som fant sted under varetekt. Den dømmende rett har ved fastsettelsen av straff ikke mulighet til å ta i betraktning forhold under den etterfølgende soningen. Kommisjonen så derfor bort fra påberopte kroppsvisitasjoner under soning av de dommene som ble begjært gjenåpnet. Det ble i den forbindelse vist til tidligere avgjørelser fra kommisjonen, blant annet GK-2021/256 og GK-2023/172.

Kommisjonen fant at opplysningen om at domfelte var utsatt for ulovlige kroppsvisitasjoner i varetektsperioden, og at dette skulle kompenseres, var en «ny omstendighet» etter straffeprosessloven § 391 nr. 3. Sett hen til blant annet HR-2024-551-S, fant kommisjonen at det var en rimelig mulighet for at domfelte hadde

vært utsatt for et brudd på EMK artikkel 3, som ville ført til et varetektsfradrag eller reduksjon i straff om domstolene hadde hatt kunnskap om de rutinemessige kroppsvisitasjonene.

Kommisjonen fant videre at den nye omstendigheten syntes egnet til å føre til en «vesentlig mildere rettsfølge». Påtalemyndigheten hadde i varierende grad innhentet opplysninger fra de ulike fengslene. Kommisjonen uttrykte at det var noe usikkerhet rundt det nøyaktige antallet kroppsvisitasjoner i varetektsperioden i disse sakene. Sett hen til avgjørelsene i Høyesterett, hendelsesjournalene og de domfeltes forklaringer, fant kommisjonen at det var sannsynlig at et eventuelt varetektsfradrag eller fradrag i straff ville utgjøre mer enn det som etter kommisjonens praksis skulle til for å gjenåpne straffutmålingen i straffeprosessloven § 391 nr. 3. Kommisjonen bemerket at det var opp til domstolen å ta endelig stilling til om det forelå brudd på EMK artikkel 3, og en eventuell reduksjon i straff eller økt varetektsfradrag.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringene om gjenåpning av straffutmålingen til følge.

04.09.2024 (GK-2021/59) Bedrageri, dokumentfalsk – § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, lettere psykisk utviklingshemming)

En mann ble i 2003 dømt i tingretten for forsøk på bedragerier, fullbyrdet bedrageri og dokumentfalsk. Straffen ble satt til fengsel i 1 år og 2 måneder, hvorav 4 måneder betinget. Han ble også fradømt retten til å drive selvstendig næringsvirksomhet i 5 år. Domfeltes anke til lagmannsretten ble nektet fremmet, og kjæremål til Høyesterett førte ikke frem.

Domfelte begjærte i 2021 gjenåpning for Gjenopptakelseskommisjonen. Han anførte blant annet at tingrettsdommeren hadde mottatt en bestikkelse fra ham, og videre at han ikke hadde begått de forholdene han var dømt for. Kommisjonen avhørte domfeltes tidligere forsvarer angående spørsmålet om bestikkelse. Også straffutmålingen ble begjært gjenåpnet. Kommisjonen oppnevnte to rettspsykiatriske sakkyndige for å vurdere domfeltes tilstand på gjerningstiden.

Kommisjonen fant at anførselene om skyldspørsmålet ikke kunne føre frem, verken etter straffeprosessloven § 391 nr. 1, § 391 nr. 3 eller § 392 annet ledd. Kommisjonen viste til at det ikke var sannsynliggjort at tingrettsdommeren hadde mottatt en bestikkelse. Vedrørende straffutmålingen, viste kommisjonen til at det forelå flere nye vurderinger av domfeltes psykiske tilstand, blant annet den rettspsykiatriske erklæringen fra 2024. Der ble det konkludert med at domfelte hadde en IQ på 70 og var lettere psykisk utviklingshemmet i rettslig forstand på gjerningstiden i 2000–2002. Kommisjonen fant at det var en rimelig mulighet for at de nye vurderingene av domfeltes psykiske tilstand kunne føre til en vesentlig mildere rettsfølge, og vilkårene for gjenåpning var dermed til stede, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge for så vidt gjaldt straffutmålingen.

04.09.2024 (GK-2024/152) Falsk forklaring - § 392 annet ledd (særlige forhold), flyktningkonvensjonen

En mann ble i 2013 dømt i tingretten for brudd på straffeloven (1902) § 166 første ledd. Han hadde fremvist et pass som ikke var hans ved ankomst til Norge. Han erkjente samme dag at passet ikke var hans, og han opplyste samtidig at han ønsket å søke asyl. Straffen ble satt til fengsel i 45 dager.

Domfelte begjærte gjenåpning for Gjenopptakelseskommisjonen i 2024. Han henviste til forbudet mot å straffe flyktninger i flyktningkonvensjonens artikkel 31 nr. 1, samt avgjørelse inntatt i Rt. 2014 side 645, etterfølgende rettspraksis og rundskriv fra Riksadvokaten. Han anførte at straffrihet etter flyktningkonvensjonen ikke var blitt vurdert av tingretten.

Etter kommisjonens vurdering syntes det som at konvensjonens vilkår «... present themselves without delay», slik dette er nærmere redegjort for i Rt. 2014 side 645, burde vurderes av retten for å avklare om domfelte var vernet av straffrihetsregelen etter flyktningkonvensjonen art. 31 nr. 1. Domfeltes erkjennelse av bruk av falske dokumenter og opplysninger om at han ønsket å søke asyl i Norge, var så sammenflettet og tidsnære hverandre at kommisjonen mente at det måtte være opp til domstolen å vurdere spørsmålet om hvorvidt vilkåret «without delay» var oppfylt. Kommisjonen viste til at heller ikke de andre vilkårene i flyktningkonvensjonen art. 31 nr. 1 var vurdert.

Kommisjonen fant på denne bakgrunn at det forelå særlige forhold som gjorde det tvilsomt om dommen er riktig, jf. straffeprosessloven § 392 annet ledd. Folkerettslige spørsmål hadde ikke vært vurdert. Disse burde avklares og få sin endelige løsning i domstolen. Tungtveiende hensyn tilsa at skyldspørsmålet ble prøvd på nytt.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

04.09.2024 (GK-2023/34) Seksuelle overgrep, voldtekt - § 391 nr. 3 (ny omstendighet)

En mann ble i 2021 dømt i lagmannsretten for grovt uaktsom voldtekt. Fornærmede i saken var domfeltes daværende kjæreste. Domfelte ble dømt for å ha påbegynt seksuell omgang med fornærmede mens hun sov. Straffen ble satt til fengsel i ett år og ni måneder. Han ble også dømt til å betale oppreisningserstatning til fornærmede. Domfelte anket dommen, men Høyesterett tillot ikke anken fremmet.

Domfelte begjærte gjenåpning for Gjenopptakelseskommisjonen i 2023. Domfeltes forsvarer viste til at domfelte etter domfellelsen ble diagnostisert med F84.5 Aspergers syndrom. Han anførte at dette er en ny omstendighet som ville fått betydning for rettens vurdering av om tiltalte handlet grovt uaktsomt. Forsvarer anførte at det er en rimelig mulighet for at den nye diagnosen ville ført til frifinnelse, eventuelt til en vesentlig mildere rettsfølge, og at vilkårene for gjenåpning dermed er oppfylt, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Påtalemyndigheten anførte i sin merknad til kommisjonen at en diagnose som innebærer sosialt avvik ikke fritar for at domfelte i det minste handlet grovt uaktsomt.

Påtalemyndigheten anførte også at bevisene i saken, herunder tekstmeldinger og domfeltes politiforklaring, viste at domfelte ved flere anledninger hadde forstått og innrømmet at han hadde sex med fornærmede mens hun sov.

Kommisjonen vurderte at Aspergersdiagnosen er en ny omstendighet, og at spørsmålet for kommisjonen var om diagnosen «synes egnet» til å føre til frifinnelse eller en vesentlig mildere rettsfølge, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Kommisjonen viste til at domfelte ble dømt for grovt uaktsom voldtekt og at det i aktsomhetsvurderingen skal sees hen til vedkommendes personlige forutsetninger, jf. straffeloven § 23. I hvilken grad slike personlige forutsetninger får betydning for aktsomhetsvurderingen, beror på en konkret vurdering. Kommisjonen bemerket at det ikke kan legges til grunn at en Aspergersdiagnose alltid vil kunne påvirke en aktsomhetsvurdering, men antok at det etter omstendighetene likevel kan det. I den konkrete vurderingen av foreliggende sak, viste kommisjonen blant annet til at de aktuelle forholdene fant sted i en kjæresterelasjon, og at sosialt samspill i form av seksuell omgang i en kjæresterelasjon også består av nonverbal kommunikasjon. Domfeltes evne til å tolke og vurdere slik kommunikasjon vil derfor kunne være et relevant moment i vurdering av om han handlet «sterkt klanderverdig og på en måte som «ga grunnlag for sterk bebreidelse», jf. straffeloven § 23 annet ledd.

Slik kommisjonen oppfattet diagnosen, forholdet mellom partene og saken ellers, var det ikke usannsynlig at domfeltes personlige forutsetninger kunne ha hatt betydning for hvordan han oppfattet de ulike situasjonene. Etter kommisjonens syn var det heller ikke usannsynlig at diagnosen kunne fått betydning for den konkrete aktsomhetsvurderingen. Kommisjonen bemerket at dette utgangspunktet måtte vurderes i lys av det øvrige bevisbildet, herunder særlig domfeltes politiforklaring og tekstmeldingene mellom domfelte og fornærmede. Kommisjonen viste i den forbindelse til påtalemyndighetens anførsel om at disse bevisene viste at domfelte hadde forstått og erkjent å ha hatt seksuell omgang med fornærmede mens hun sov. Kommisjonen bemerket at det var grunn til å nyansere dette noe, og at man etter kommisjonens syn ikke kunne trekke entydige konklusjoner ut av dem. Kommisjonen mente også at bevisene måtte vurderes i lys av Aspergersdiagnosen, og la etter en konkret vurdering av bevisene og domfeltes diagnose til grunn at det er en rimelig mulighet for at domfeltes uttalelser og kommunikasjonsform var påvirket av Aspergersdiagnosen.

Kommisjonen pekte også på at det er en svakhet ved dommen at det ikke ble nærmere utdypet på hvilken måte tiltalte handlet svært klanderverdig og som ga grunnlag for sterk bebreidelse, jf. straffeloven § 23.

Kommisjonen kom etter en samlet og konkret vurdering til at det er en rimelig mulighet for at retten hadde vurdert skyldspørsmålet annerledes dersom de var kjent med domfeltes nye Aspergersdiagnose i denne saken. Kommisjonen fant dermed at egnethetskriteriet er oppfylt, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

05.09.2024 (GK-2024/104 og GK-2024/106) Vold, trusler mot offentlig tjenesteperson mm. - § 391 nr. 3 (ny omstendighet, lettere psykisk utviklingshemming)

En person ble i 2022 og 2023 dømt for ulike straffbare forhold. I forbindelse med en ny straffesak i 2023-2024, ble det lagt frem et tverrfaglig notat som konkluderte med at domfelte var å anse som lettere psykisk utviklingshemmet.

Domfelte begjærte gjenåpning av tidligere dommer. Domfelte anførte for det første at straffutmålingen i dommen fra 2022 skulle gjenåpnes i medhold av straffeprosessloven § 391 nr. 3. Domfelte anførte for det andre at dommen fra 2023 i sin helhet skulle gjenåpnes i medhold av straffeprosessloven § 391 nr. 3, subsidiært straffutmålingen i medhold av straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Kommisjonen kom til at de nye vurderingene av domfeltes funksjonsevne var å anse som nye omstendigheter i medhold av straffeprosessloven § 391 nr. 3. Kommisjonen kom til at de nye vurderingene av domfeltes funksjonsevne syntes egnet til å føre til «anvendelse av en mildere straffregel eller en vesentlig mildere rettsfølge» i medhold av straffeprosessloven § 391 nr. 3 for de aktuelle dommene.

Begjæringen om gjenåpning av straffutmålingen i de aktuelle dommene ble tatt til følge. Begjæringen for øvrig ble ikke tatt til følge.

Kommisjonens avgjørelse var enstemmig.

03.10.2024 (GK-2024/68, GK-2024/69 og GK-2024/70) Vold mot offentlig tjenesteperson, skadeverk m.m. - § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet)

En mann ble i 2018, 2020 og 2021 dømt i tingretten for ulike straffbare forhold, deriblant vold mot offentlig tjenestemann, skadeverk, ordensforstyrrelser m.m. I forbindelse med en ny straffesak ble det avgitt en ny rettspsykiatrisk erklæring i 2021 som førte til at han i en dom fra 2022 ble vurdert til ikke å ha skyldene.

Domfelte begjærte gjenåpning av de tre dommene fra 2018, 2020 og 2021. Det ble gjort gjeldende at den etterfølgende rettspsykiatriske erklæringen fra 2021 og dommen fra 2022 var å anse som «nye omstendigheter» som «synes egnet til å føre til frifinnelse», jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Kommisjonen vurderte at det forelå en rimelig mulighet for at den etterfølgende rettspsykiatriske erklæringen fra 2021 og dommen fra 2022, ville ha ført til at domfelte ble vurdert til ikke å ha skyldene ved dommene fra 2018, 2020 og 2021, dersom det hadde vært kjent for retten da saken ble pådømt, sett i sammenheng med de omstendigheter som forelå for den dømmende rett, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3. Vilårene for gjenåpning var dermed ansett å være oppfylt.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

03.10.2024 (GK- 2023/203, GK-2023/208, GK-2023/225, og GK-2024/133) Drap - § 391 nr. 3 (ny omstendighet), ulovlig kroppsvisitering under varetekt

Gjenopptakelseskommisjonen behandlet på et møte i oktober fire begjæringer om gjenåpning av straffutmålingen i ulike dommer. Alle de domfelte begjærte gjenåpning på grunnlag av å ha vært utsatt for rutinemessige kroppsvisitasjoner i fengsel. De domfelte anførte at dette, i lys av nyere praksis fra Høyesterett og Gjenopptakelseskommisjonen, måtte kompenseres i form av et ytterligere varetektsfradrag.

Kommisjonen vurderte vilkårene for gjenåpning basert på antallet ulovlige kroppsvisitasjoner som fant sted under varetekt. Den dømmende rett har ved fastsettelsen av straff ikke mulighet til å ta i betraktning forhold under den etterfølgende soningen. Kommisjonen så derfor bort fra påberopte kroppsvisitasjoner under soning av de dommene som ble begjært gjenåpnet. Det ble i den forbindelse vist til tidligere avgjørelser fra kommisjonen, blant annet GK-2021/256 og GK-2023/172.

Kommisjonen fant at opplysningen om at domfelte var utsatt for ulovlige kroppsvisitasjoner i varetektsperioden, og at dette skulle kompenseres, var en «ny omstendighet» etter straffeprosessloven § 391 nr. 3. Sett hen til blant annet HR-2024-551-S, fant kommisjonen at det var en rimelig mulighet for at domfelte hadde vært utsatt for et brudd på EMK artikkel 3, som ville ført til et varetektsfradrag eller reduksjon i straff om domstolene hadde hatt kunnskap om de rutinemessige kroppsvisitasjonene.

Kommisjonen fant videre at den nye omstendigheten syntes egnet til å føre til en «vesentlig mildere rettsfølge». Påtalemyndigheten hadde i varierende grad innhentet opplysninger fra de ulike fengslene. Kommisjonen uttrykte at det var noe usikkerhet rundt det nøyaktige antallet kroppsvisitasjoner i varetektsperioden i disse sakene. Sett hen til avgjørelsene i Høyesterett, hendelsesjournalene og de domfeltes forklaringer, fant kommisjonen at det var sannsynlig at et eventuelt varetektsfradrag eller fradrag i straff ville utgjøre mer enn det som etter kommisjonens praksis skulle til for å gjenåpne straffutmålingen i straffeprosessloven § 391 nr. 3. Kommisjonen bemerket at det var opp til domstolen å ta endelig stilling til om det forelå brudd på EMK artikkel 3, og en eventuell reduksjon i straff eller økt varetektsfradrag.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringene om gjenåpning av straffutmålingen til følge.

3.10.2024 (GK-2024/52) Drap, frihetsberøvelse m.m. - § 391 nr. 3 (ny omstendighet), ulovlig kroppsvisitering under varetekt

En mann ble i 2011 dømt i lagmannsretten for overlagt drap, frihetsberøvelse under skjerpende omstendigheter og ulovlig oppbevaring av narkotika. Straffen ble satt til fengsel i 19 år. Han begjærte gjenåpning av straffutmålingen, og anførte som ny omstendighet at han hadde vært utsatt for et høyt antall ulovlige kroppsvisitasjoner mens han satt varetektsfengslet og sonet dom. Domfelte anførte at dette, i lys av nyere praksis fra Høyesterett og Gjenopptakelseskommisjonen, måtte kompenseres i form av et ytterligere varetektsfradrag.

Kommisjonen vurderte vilkårene for gjenåpning basert på antallet ulovlige kroppsvisitasjoner som fant sted under varetekt. Den dømmende rett har ved fastsettelsen av straff ikke mulighet til å ta i betraktning forhold under den etterfølgende soningen. Kommisjonen så derfor bort fra påberopte kroppsvisitasjoner under soning av dommen som ble begjært gjenåpnet. Det ble i den forbindelse vist til tidligere avgjørelser fra kommisjonen, blant annet GK-2021/256 og GK-2023/172.

Kommisjonen fant at opplysningen om at domfelte var utsatt for ulovlige kroppsvisitasjoner i varetektsperioden, og at dette skulle kompenseres, var en «ny omstendighet» etter straffeprosessloven § 391 nr. 3. Sett hen til blant annet HR-2024-551-S, fant kommisjonen at det var en rimelig mulighet for at domfelte hadde vært utsatt for et brudd på EMK artikkel 3, som ville ført til et varetektsfradrag eller reduksjon i straff om domstolene hadde hatt kunnskap om de rutinemessige kroppsvisitasjonene.

Kommisjonen fant videre at den nye omstendigheten syntes egnet til å føre til en «vesentlig mildere rettsfølge». Påtalemyndigheten hadde i varierende grad innhentet opplysninger fra de ulike fengslene. Kommisjonen uttrykte at det var usikkerhet rundt det nøyaktige antallet kroppsvisitasjoner i varetektsperioden i saken. Sett hen til avgjørelsene i Høyesterett, hendelsesjournalene og domfeltes forklaringer, fant kommisjonen at det var en rimelig mulighet for at et eventuelt varetektsfradrag eller fradrag i straff ville utgjøre mer enn det som etter kommisjonens praksis skulle til for å gjenåpne straffutmålingen i straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Kommisjonen viste til nylig avsagt dom fra Høyesterett, HR-2024-1935, vedrørende rutinene i Ullersmo fengsel. Kommisjonen fant at avgjørelsen ikke ga særlig veiledning da aktuell sak omhandlet en annen tidsperiode.

Kommisjonen bemerket at det er opp til domstolen å ta endelig stilling til om det foreligger brudd på EMK artikkel 3, og en eventuell reduksjon i straff eller økt varetektsfradrag.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning av straffutmålingen til følge.

23.10.2024 (GK-2024/109) Narkotika - § 391 nr. 3 (ny omstendighet), ulovlig kroppsvisitering under varetekt

En mann ble i 2020 i tingretten dømt for narkotikaovertrødelse som ledd i en organisert gruppe til fengsel i 10 år og 6 måneder, som fellesstraff med dom fra 2018. Han begjærte gjenåpning av straffutmålingen og anførte som ny omstendighet at han hadde vært utsatt for et høyt antall ulovlige kroppsvisitasjoner mens han satt varetektsfengslet og sonet dom. Domfelte anførte at dette, i lys av nyere praksis fra Høyesterett og Gjenopptakelseskommisjonen, måtte kompenseres i form av et ytterligere varetektsfradrag.

Kommisjonen vurderte vilkårene for gjenåpning basert på antallet ulovlige kroppsvisitasjoner som fant sted under varetekt. Den dømmende rett har ved fastsettelsen av straff ikke mulighet til å ta i betraktning forhold under den

etterfølgende soningen. Kommisjonen så derfor bort fra påberopte kroppsvisitasjoner under soning av dommen som ble begjært gjenåpnet. Det ble i den forbindelse vist til tidligere avgjørelser fra kommisjonen, blant annet GK-2021/256 og GK-2023/172.

Kommisjonen fant at opplysningen om at domfelte var utsatt for ulovlige kroppsvisitasjoner i varetektsperioden, og at dette skulle kompenseres, var en «ny omstendighet» etter straffeprosessloven § 391 nr. 3. Sett hen til blant annet HR-2024-551-S, fant kommisjonen at det var en rimelig mulighet for at domfelte hadde vært utsatt for et brudd på EMK artikkel 3, som ville ført til et varetektsfradrag eller reduksjon i straff om domstolene hadde hatt kunnskap om de rutinemessige kroppsvisitasjonene.

Kommisjonen fant videre at den nye omstendigheten syntes egnet til å føre til en «vesentlig mildere rettsfølge». Påtalemyndigheten hadde i varierende grad innhentet opplysninger fra de ulike fengslene. Kommisjonen uttrykte at det var usikkerhet rundt det nøyaktige antallet kroppsvisitasjoner i varetektsperioden i saken. Sett hen til avgjørelsene i Høyesterett, hendelsesjournalene og domfeltes forklaringer, fant kommisjonen at det var en rimelig mulighet for at et eventuelt varetektsfradrag eller fradrag i straff ville utgjøre mer enn det som etter kommisjonens praksis skulle til for å gjenåpne straffutmålingen i straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Kommisjonen bemerket at det var opp til domstolen å ta endelig stilling til om det foreligger brudd på EMK artikkel 3, og en eventuell reduksjon i straff eller økt varetektsfradrag.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning av straffutmålingen til følge.

23.10.2024 (GK-2024/210, GK-2024/211, GK-2024/212, GK-2024/213 og GK-2024/277) Trusler, grovt skadeverk mv. – § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet), begjæring fra påtalemyndigheten

En mann ble i perioden 2016–2021 dømt i fem saker. Alle dommene gjaldt trusler. Noen av dommene gjaldt også hensynsløs atferd og brudd på kontaktforbud, og den siste dommen omfattet grovt skadeverk i form av ildspåsettelse.

Etter disse fem sakene begikk domfelte på nytt grovt skadeverk ved ildspåsettelse i juni 2022, og han ble for dette dømt til overføring til tvungent psykisk helsevern ved tingrettsdom i juni 2023. Til grunn for dette lå nye rettspsykiatriske vurderinger som konkluderte med at domfelte hadde diagnosen F20.0 Paranoid schizofreni.

De samme sakkyndige ble deretter oppnevnt av tingretten for å vurdere domfeltes tilstand på gjerningstiden for de tidligere dommene. I sakkyndig tilleggserklæring fra mai 2024 fant de det «sannsynlig at observandens paranoide schizofreni har debutert før 2017», og at det er «god dokumentasjon på at observanden har vært psykotisk fungerende siden 2014».

Riksadvokaten begjærte på dette grunnlag gjenåpning av de fem foregående sakene. Domfelte ved sin forsvarer sluttet seg til begjæringen.

Kommisjonen fant at den sakkyndige tilleggserklæringen fra 2024, men også dommen fra 2023 på overføring til tvungent psykisk helsevern med de underliggende rettspsykiatriske vurderingene, utgjorde nye omstendigheter som «synes egnet til å føre til frifinnelse», slik at vilkårene for gjenåpning var til stede, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

24.10.2024 (GK-2024/256, GK-2024/257, GK-2024/258 og GK-2024/259) Vold mot offentlig tjenesteperson, kroppskrenkelse mv. - § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet), begjæring fra påtalemyndigheten

En kvinne ble i 2021, 2016, 2010 og 2006 dømt for ulike straffbare forhold, herunder vold mot offentlig tjenesteperson, kroppskrenkelse og ordensforstyrrelse. I anledning en ny sak mot domfelte, besluttet Oslo tingrett reassumering etter straffeprosessloven § 288, på grunn av tvil om domfeltes skylddevne. Domfelte ble underlagt prejudisiell observasjon, og det ble avgitt en rettspsykiatrisk erklæring 20. januar 2022. Etter dette ble ytterligere to rettspsykiatriske erklæringer avgitt; erklæring av 1. april 2022 og erklæring av 11. juni 2024. Av sistnevnte fremgår det at domfelte, på alle handlingstidspunktene f.o.m. 2006, tilfredsstilte kriteriene for F20.0 Paranoid schizofreni. Alvorlig grad av svikt i virkelighetsforståelse og alvorlig grad av redusert dagligdags, sosial og kognitiv funksjon ble også konstatert, og bruk av psykoaktive stoffer ble vurdert som ikke-utløsende for domfeltes tilstand.

På bakgrunn av at de rettspsykiatriske erklæringene etterlot tvil om domfeltes tilregnelighet på handlingstidspunktene, begjærte Riksadvokaten 19. august 2024 gjenåpning av de fire ovennevnte dommene. Domfelte, ved sin forsvarer, sluttet seg til begjæringen.

Kommisjonen fant at de rettspsykiatriske erklæringene utgjorde nye omstendigheter som «synes egnet til å føre til frifinnelse», slik at vilkårene for gjenåpning var oppfylt, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

28.10.2024 (GK-2020/224) Legemsbeskadigelse - § 392 andre ledd (særlige forhold)

En mann ble i 2016 dømt i lagmannsretten for legemsbeskadigelse mot sønnen sin, som den gang var fire måneder gammel. Straffen ble satt til fengsel i ett år, hvorav seks måneder ble gjort betinget. Han ble også dømt til å betale oppreisningserstatning.

Domfelte begjærte gjenåpning for Gjenopptakelseskommisjonen i 2020. Han anførte blant annet det var gjort nye medisinskfaglige vurderinger av saken i to tidsskrifter samt at det hadde skjedd en utvikling innen den medisinskfaglige kunnskapen om filleristing av barn. Han viste til at det bare var gjort ett skadefunn på barnet (en hjernehinneblødning), og at det var flere aktuelle alternative forklaringer til filleristing/stump vold som kunne forklare denne blødningen.

Påtalemyndigheten anførte at de aktuelle tidsskriftartiklene hadde vært gjenstand for kritikk, og at de medisinske konklusjonene i liten grad var begrunnet. Spørsmålet om alternative årsaker til hjernehinneblødningen hadde vært et viktig tema i saken.

Kommisjonen vurderte at fraværet av andre skader eller funn enn hjernehinneblødningen, sammenholdt med den manglende eller begrensede vurderingen av enkelte differensialdiagnoser og en viss utvikling innenfor den medisinskfaglige kunnskapen, tilsa at det kunne reises spørsmål ved om dommen er riktig. Kommisjonen fant dermed at det forelå særlige forhold som gjorde det tvilsomt om dommen er riktig, og at tungtveiende hensyn tilsa at spørsmålet om domfeltes skyld blir prøvd på ny, jf. straffeprosessloven § 392 andre ledd.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

29.10.2024 (GK-2024/255) Trusler - § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet)

En mann ble i 2023 dømt i tingretten for trusler. Straffen ble satt til fengsel i 14 dager.

Riksadvokaten begjærte gjenåpning for Gjenopptakelseskommisjonen i 2024. Begjæringen bygget på nye sakkyndige erklæringer vedrørende domfeltes skylddevne. Han ble av de sakkyndige vurdert til å ha diagnosene paranoid schizofreni og psykiske lidelser og atferdsforstyrrelser som skyldes bruk av flere stoffer, avhengighetssyndrom. Domfelte ble som følge av dette vurdert til å ha hatt vedvarende og alvorlig funksjonssvikt på de fleste livsområder på handlingstidspunktet.

Kommisjonen vurderte at de nye sakkyndige erklæringene som forelå medførte tvil om domfeltes skylddevne på handlingstidspunktet. Kommisjonen fant dermed at de sakkyndige erklæringene utgjorde nye omstendigheter som synes egnet til å føre til frifinnelse, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

21.11.2024 (GK-2023/68, GK-2023/296, GK-2023/297, GK-2023/298, GK-2023/299 og GK-2023/300) Vold mm. - § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet)

En mann ble i perioden 2009-2018 domfelt en rekke ganger for ulike straffbare handlinger, herunder vold, narkotikaovertrødelse, trusler og brudd på veitrafikkloven.

Domfelte begjærte gjenåpning for Gjenopptakelseskommisjonen i 2023 under henvisning til at han i en senere straffesak var blitt ansett utilregnelig. Til grunn for vurderingen forelå en rettspsykiatrisk undersøkelse som var foretatt i 2021. Kommisjonen oppnevnte sakkyndige til å vurdere tidspunktet for når domfelte ble alvorlig syk. De sakkyndige vurderte at domfelte hadde vært psykotisk fra rundt 2008. Handlingstidspunktet i de seks dommene som var begjært gjenåpnet var i perioden fra 2009 til 2018.

Kommisjonen fant at den nye rettspsykiatriske erklæringen var en ny omstendighet som synes egnet til å føre til frifinnelse. Vilåårene for gjenåpning etter straffeprosessloven § 391 nr. 3 var oppfylt.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

12.12.2024 (GK-2024/74) Medvirkning til overlagt drap - § 391 nr. 3 (ny omstendighet), ulovlig kroppsvisitering under varetekt

En mann ble i 2019 i lagmannsretten dømt for medvirkning til overlagt drap. Han begjærte gjenåpning av straffutmålingen og anførte som ny omstendighet at han hadde vært utsatt for et høyt antall ulovlige kroppsvisitasjoner mens han satt varetektsfengslet og under soning. Domfelte anførte at dette, i lys av nyere praksis fra Høyesterett og Gjenopptakelseskommisjonen, måtte kompenseres i form av et ytterligere varetektsfradrag. Domfelte anførte at han var underlagt et strengere regime etter overføring til soning, og at alle kroppsvisitasjoner under varetekt og soning skulle medregnes.

Kommisjonen vurderte vilåårene for gjenåpning basert på antallet ulovlige kroppsvisitasjoner som fant sted under varetekt. Den dømmende rett har ved fastsettelsen av straff ikke mulighet til å ta i betraktning forhold under den etterfølgende soningen. Kommisjonen så derfor bort fra påberopte kroppsvisitasjoner under soning, foruten kroppsvisitasjoner som hadde en klar sammenheng med dommen som var begjært gjenåpnet. Det ble i den forbindelse vist til tidligere avgjørelser fra kommisjonen, blant annet GK-2021/256 og GK-2023/172. Kommisjonen fant ikke grunnlag for å se hen til hvilket regime domfelte var underlagt.

Kommisjonen fant at opplysningen om at domfelte var utsatt for ulovlige kroppsvisitasjoner i varetektsperioden, og at dette skulle kompenseres, var en «ny omstendighet» etter straffeprosessloven § 391 nr. 3. Sett hen til blant annet HR-2024-551-S, fant kommisjonen at det var en rimelig mulighet for at domfelte hadde vært utsatt for et brudd på EMK artikkel 3, som ville ført til et varetektsfradrag eller reduksjon i straff om domstolene hadde hatt kunnskap om de rutinemessige kroppsvisitasjonene.

Kommisjonen uttrykte at det var usikkerhet rundt det nøyaktige antallet kroppsvisitasjoner, men basert på gjennomgangen av hendelsesjournalen, rutinene fra fengslene og domfeltes forklaring fant kommisjonen at antallet lå i grenseområdet for et varetektsfradrag på 120 dager. Kommisjonen bemerket at det var opp til domstolen å ta endelig stilling til om det forelå brudd på EMK artikkel 3, og en eventuell reduksjon i straff eller økt varetektsfradrag.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning av straffutmålingen til følge.

13.12.2024 (GK-2023/252) Drapsforsøk og ulovlig bevæpning på offentlig sted - § 391 nr. 3 (ny omstendighet), ulovlig kroppsvisitering under varetekt

En mann ble i 2020 i lagmannsretten dømt for drapsforsøk og ulovlig bevæpning på offentlig sted. Han begjærte gjenåpning av straffutmålingen og anførte som ny omstendighet at han hadde vært utsatt for et høyt antall ulovlige kroppsvisitasjoner mens han satt varetektsfengslet. Domfelte anførte at dette, i lys av nyere praksis fra Høyesterett og Gjenopptakelseskommisjonen, måtte kompenseres i form av et ytterligere varetektsfradrag.

Kommisjonen fant at opplysningen om at domfelte var utsatt for ulovlige kroppsvisitasjoner i varetektsperioden, og at dette skulle kompenseres, var en «ny omstendighet» etter straffeprosessloven § 391 nr. 3. Sett hen til blant annet HR-2024-551-S, fant kommisjonen at det var en rimelig mulighet for at domfelte hadde vært utsatt for et brudd på EMK artikkel 3, som ville ført til et varetektsfradrag eller reduksjon i straff om domstolene hadde hatt kunnskap om de rutinemessige kroppsvisitasjonene.

Kommisjonen fant videre at den nye omstendigheten syntes egnet til å føre til en «vesentlig mildere rettsfølge». Kommisjonen uttrykte at det var usikkerhet rundt det nøyaktige antallet kroppsvisitasjoner i varetektsperioden. Kommisjonen fant at enhver ulovlig visitasjon under varetekt i den sak som begjæres gjenåpnet var en omstendighet retten kunne vurdert dersom retten var kjent med forholdet. Sett hen til avgjørelsene i Høyesterett, hendelsesjournalene og domfeltes forklaring, fant kommisjonen under tvil at det var sannsynlig at et eventuelt varetektsfradrag eller fradrag i straff ville utgjøre mer enn det som etter kommisjonens praksis skulle til for å gjenåpne straffutmålingen i straffeprosessloven § 391 nr. 3. Kommisjonen bemerket at det var opp til domstolen å ta endelig stilling til om det forelå brudd på EMK artikkel 3, og en eventuell reduksjon i straff eller økt varetektsfradrag.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning av straffutmålingen til følge.

13.12.2024 (GK-2023/310) Vold, vinning, narkotika m.m. - § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet)

En mann ble i 2021 dømt i tingretten for en rekke straffbare handlinger, herunder vold, vinning og narkotika. Straffen ble satt til fengsel i åtte måneder. Domfelte anket ikke.

Domfelte begjærte gjenåpning for Gjenopptakelseskommisjonen i 2023. Han anførte blant annet at han ikke hadde skylddevne da handlingene ble begått. Han viste til en rettspsykiatrisk erklæring fra oktober 2023 og en tilleggserklæring fra april 2024, som begge var lagt til grunn i en ny dom fra tingretten der han ble vurdert som utilregnelig. Påtalemyndigheten var enig med domfelte i at de nye sakkyndigerklæringene i det minste skapte usikkerhet om domfelte var tilregnelig da han begikk handlingene.

Kommisjonen fant at det forelå nye omstendigheter eller bevis som skapte tvil om domfeltes skylddevne da de straffbare handlingene ble begått. De nye sakkyndige

erklæringene og den nye tingrettsdommen innebar at det forelå en rimelig mulighet for at domfelte ville ha blitt frifunnet for handlingene dersom de hadde foreligget for den dømmende rett. Vilåårene for gjenåpning etter straffeprosessloven § 391 nr. 3. var dermed oppfylt

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

Kommisjonens virksomhet for øvrig

Fagseminar

I anledning kommisjonens 20-årsjubileum ble det i januar avholdt et halvdagsseminar under temaet «Rettsstaten Norge – hvordan identifisere systemfeil og bygge tillit for fremtiden.» Justisminister Emilie Enger Mehl åpnet seminaret, og det ble deretter avholdt panelsamtaler under ledelse av Katrine Holter. Deltakere i panelsamtalene var Bjørn Olav Jahr, Adele Matheson Mestad, Mette Yvonne Larsen og Asbjørn Rachlew.

I februar avholdt kommisjonen et kort fagseminar med fokus på vold mot små barn (såkalt «filleristing»). Dette var i etterkant av frifinnelsen i Borgarting lagmannsrett (LB-2022-50929), og advokat Henriette Willix og statsadvokat Andreas Strand, som hadde vært henholdsvis forsvarer og aktor i saken holdt innlegg for kommisjonen. Det samme gjorde professor i patologi, rettsmedisiner Lars Uhlin-Hansen.

I april avholdt kommisjonen et kort fagseminar der det overordnede temaet var bevisvurderinger. Foredragsholdere var professor Eivind Kolflaath, førstestatsadvokat Lars Erik Alfheim og advokat Mette Yvonne Larsen

I september fulgte enkelte utredere Nasjonal etterforskningskonferanse på Kripos.

I november fulgte noen utredere Medisinske fagdager på Kripos. Det overordnede temaet var alvorlig vold mot små barn og omfattet også den såkalte «filleristingsdebatten». Blant foredragsholderne var blant annet spesialister innen ulike medisinske disipliner, samt representanter fra politi og påtalemyndighet.

I november hadde kommisjonen også et internseminar der det ble arbeidet med temaer som porteføljestyring og effektiviseringstiltak, og det ble holdt innlegg om erfaringer med behandling av de store sakene og avhørsmetodikk (K.R.E.A.T.I.V.)

Digitalisering

I tråd med føringer gitt i Digitaliseringsrundskrivet har kommisjonen de siste årene gått over til fullelektronisk saksbehandling. Virksomheten bruker digital postkasse til innbyggere, og Altinn brukes for digital post til virksomheter.

ESAS-prosjektet omfatter den nye kommunikasjonskanalen (Justishub) mellom sentrale aktører i straffesakskjeden. Gjenopptakelseskommisjonen har hatt et ønske om å knytte seg opp mot Justishub, men dette ble lagt på is i 2024 på grunn av for lite midler i prosjektet. Vi er i dialog med Politiets IT-enhet for å finne en løsning for digitale forsendelser fra kommisjonen til politidistriktene. Riksadvokaten og

statsadvokatembetene har i løpet av 2024 fått på plass rutiner for mottak av dokumenter via Altinn, noe som effektiviserer våre forsendelser til dem.

Kommisjonen har i 2024 deltatt på flere samlinger / webinarer vedrørende KI og tale til tekst. Virksomheten ser på muligheten for å ta noe av dette i bruk i løpet av 2025.

Kontakt med andre myndigheter

I mars og november var det etatsstyringsmøter med den administrative ledelsen i Sivilavdelingen i JD.

Kommisjonens leder deltok på Justis- og beredskapsdepartementets etatslederkonferanse i mars og september.

Kommisjonens leder og administrativ nestleder deltok i november digitalt ved den skotske gjenopptakelseskommisjonen (SCCRC)s 25-års jubileumsseminar.

Informasjonsvirksomhet

Så vidt mulig imøtekommes forespørsler om foredrag o.l. om kommisjonens virksomhet. Leder har holdt følgende innlegg og foredrag i løpet av året;

- I september på årsmøte for advokatforeningen Sør-Rogaland krets
- I tillegg:
 - Medlem av kommisjonen, Tom Gunnar Vik, holdt et foredrag for Porsgrunn Rotary

Mediekontakt

Flere av sakene som har blitt behandlet av Gjenopptakelseskommisjonen, har fått oppmerksomhet i pressen. Det gjelder bl.a. Orderud-saken, sakene om vold mot små barn, Hulbacksaken og flydroppsaken. Leder har bl.a. blitt intervjuet en rekke ganger i radio, TV, aviser og podkaster. Kommisjonen legger vekt på å være åpen og tilgjengelig for spørsmål og henvendelser fra journalister.

Kommisjonen har en medie- og informasjonsstrategi som er nedfelt i et særskilt dokument.

På kommisjonens hjemmeside www.gjenopptakelse.no finnes informasjon om Gjenopptakelseskommisjonen og regelverket, pressemeldinger, nedlastbart skjema for begjæring om gjenåpning, kommisjonens årsrapporter, anonymiserte kortversjoner av avgjørelser om gjenåpning med mer. I tillegg til bokmål, nynorsk og samisk er sentral informasjon tilgjengelig på tolv språk.

På hjemmesiden er det lagt inn en «presseknapp» der alle kommisjonens avgjørelser i fulltekst er tilgjengelig for mediene i tre måneder.

Alle avgjørelser fra kommisjonen blir publisert i Lovdata.

IV. Styring og kontroll i virksomheten

Intern kontroll

Etter § 14 i økonomireglementet skal Gjenopptakelseskommisjonen ha tilfredsstillende internkontroll slik at driften er formåls- og kostnadseffektiv, utføres i samsvar med gjeldende lover og regler og at rapporteringen er pålitelig og nøyaktig. God intern styring innebærer at eventuelle vesentlige avvik forebygges, avdekkes og korrigeres i nødvendig utstrekning. Gjenopptakelseskommisjonen har til vanlig en effektiv internkontroll, og det er i 2024 ikke avdekket vesentlige svakheter i denne.

Virksomheten har i løpet av 2024 foretatt flere risikovurderinger. I januar foretok vi risikovurdering vedrørende overgangen til skytjenester. Her fikk vi bistand fra et eksternt firma. I september 2024 foretok vi en gjennomgang av virksomhetens generelle risikovurdering, og vi har i tillegg risikovurdert foreslått bevilgning for 2025.

Internkontrollen er utført og dokumentert i det omfang som anses nødvendig ut fra virksomhetens art, aktiviteter, risikoforhold og størrelse.

Gjenopptakelseskommisjonen er ikke kjent med at det foreligger særlige utfordringer, og ingen konkrete svakheter er avdekket.

Oppfølging av tillitsreformen

Gjenopptakelseskommisjonen har gjort en vurdering av hvilke tiltak som er hensiktsmessige å gjennomføre for at ansatte skal oppleve en enda mer tillitsbasert ledelse og for å møte en økt forventning til medbestemmelse. Et viktig tiltak i den sammenheng er å tilrettelegge for at ansatte i større grad kan drive selvledelse og styre sin arbeidshverdag ved å gjøre det de ser fungerer best for at vi skal oppfylle samfunnsoppdraget.

Saker fra Riksrevisjonen

Kommisjonen har ikke fått noen merknader fra Riksrevisjonen i 2024. Generelt bemerkes at eventuelle merknader fra Riksrevisjonen vil bli gitt høy prioritet. Det samme gjelder eventuell kritikk fra Sivilombudet.

Likestillingsredegjørelse, mangfold og inkluderende arbeidsliv

Gjenopptakelseskommisjonen har som mål å sikre at kommisjonen til enhver tid har riktig bemanning og kompetanse.

Gjenopptakelseskommisjonen har som mål at den skal ha en bedriftskultur basert på likestilling, mangfold og respekt for den enkelte, slik at alle får mulighet til å utvikle sine evner og benytte sin kompetanse. I kommisjonens stillingsannonser blir det tatt inn en mangfoldserklæring i utlysningsteksten.

Gjenopptakelseskommisjonen har videreført prinsippene i IA-avtalen (inkluderende arbeidsliv) som tar sikte på at alle som vil og kan skal få bidra i arbeidslivet. Kommisjonen har også seniorpolitiske tiltak.

Gjenopptakelseskommisjonens sekretariat ledes av en kvinne, og sekretariatet for øvrig bestod pr. 31.12.2024 av femten kvinner og seks menn. Dette innebærer at kjønnsfordelingen i sekretariatet i 2024 har vært 73 % kvinner og 27 % menn. Samtlige lederstillinger i organisasjonen er besatt av kvinner.

Tiltak mot diskriminering, mobbing og trakassering er nedfelt i kommisjonens HMS-plan. Kommisjonen har arbeidet videre med å fastlegge nærmere prosedyrer i varslingssaker.

Sykefraværet i kommisjonens sekretariat er lavt, og på den bakgrunn har kommisjonen ikke hatt behov for å iverksette tiltak for å redusere sykefraværet.

Gjenopptakelseskommisjonen har fokus på inkluderingsdugnaden ved nyansettelser.

Gjenopptakelseskommisjonen har i 2024 hatt tre utlysninger med seks nyansettelser. En søker påberopte seg funksjonsnedsettelse (0,9%) og ble innkalt på intervju. Ingen søkere har påberopt seg hull i CV. Det var syv søkere som påberopte seg innvandrerbakgrunn (6,2 %), to av disse personene ble innkalt til intervju.

Kommisjonen har i perioden 2020 – 2023 hatt færre en fem nyansettelser, og det er derfor ikke rapportert noen prosentandel vedrørende påberopt nedsatt funksjonsevne, hull i CV-en eller innvandrerbakgrunn tidligere. Pr. 31.12.2024 er det ingen ansatte med nedsatt funksjonsevne, hull i CV-en eller innvandrerbakgrunn ansatt i virksomheten.

Vi vil fortsette dette arbeidet slik det er beskrevet ovenfor.

Konsulentbruk i staten

Virksomheten er pålagt å redusere konsulentbruk på områder der det ligger til rette for å benytte interne ressurser og kompetanse. I 2024 har vi hatt noe konsulentbruk i forbindelse med vårt saksbehandlingssystem og feil med integrasjonen av et skjema for begjæring om gjenåpning.

Det har også vært behov for bistand i forbindelse med risikovurdering av skytjenester. Denne risikovurderingen ble foretatt i forkant av overgangen fra egne filservere til SharePoint. Dette er konsulentbruk som var nødvendig da vi ikke innehar denne kompetansen internt eller har muligheter til å gjøre etterspurte oppdateringer selv.

Virksomheten har i tillegg kjøpt konsulent tjenester fra kommunikasjonsbransjen. Bakgrunnen for kjøp av denne tjenesten er at virksomheten er for liten til å ha egen kommunikasjonsavdeling, og det var behov for noe bistand i forbindelse med mediehandling.

Virksomheten oppnevner forsvarere, bistandsadvokater, sakkyndige og tolker i de sakene hvor det er behov for dette. Disse oppnevningene blir ført på kap. 0466 Særskilte straffesaksutgifter m.m. som er regelstyrt. Disse oppnevningene blir også

betegnet som konsulentbruk, men gjelder kommisjonens kjernevirksomhet og er en nødvendighet i flere av våre saker.

Øke antallet lærlinger

Gjenopptakelseskommisjonen har gjennom flere år vurdert hvorvidt det vil være mulig for kommisjonen å oppfylle kravet om lærlinger i statlige virksomheter. Konklusjonen har vært at kommisjonen på grunn av sekretariatets størrelse og oppgaver ikke har nok og relevante arbeidsoppgaver å tilby lærlinger. Denne konklusjonen er fortsatt dekkende for situasjonen.

Systematisk og helhetlig arbeid for å redusere klimagassutslipp, naturfotavtrykk og energibruk

Gjenopptakelseskommisjonen har intern miljøhandlingsplan, oppdatert september 2024. Reising i Norge og eventuelt utlandet skal skje mest mulig miljøvennlig, og det skal vurderes om samtalen/avhøret/møtet kan tas pr. telefon eller videooverføring. Vi har også tiltak for innkjøp, avfall og energi internt i våre lokaler.

De ansatte har muligheter for å arbeide noen dager på hjemmekontor etter avtale med leder.

Eier av lokalene vi leier har igangsatt et prosjekt med energibrønner for effektiv styring av energien i hele bygget.

Kommisjonen er imidlertid en kontorvirksomhet som bare i begrenset grad påvirker det ytre miljøet.

V. Vurdering av framtidsutsikter

Gjenopptakelseskommisjonens kjernevirksomhet er behandling av begjæringer om gjenåpning av straffedommer. Kommisjonen plikter å behandle de begjæringer den mottar, så lenge de er innenfor virksomhetens myndighetsområde.

Tidligere har antall innkomne begjæringer til Gjenopptakelseskommisjonen vært relativt stabilt, gjennomsnittlig 189 begjæringer om gjenåpning de siste 10 årene. Med 263 begjæringer mottatt i 2021, 242 i 2022 og 261 i 2023 har det vært en stor økning i saksmengden de siste årene, faktisk er det så mye som 58 % flere mottatte begjæringer i 2024 sammenliknet med 2019. Antall faste årsverk har ikke hatt en tilsvarende økning, men kommisjonen har, som det fremgår, fått en midlertidig økning for 2024, 2025 og 2026 som er meget viktig. Skal kommisjonen klare å behandle sakene effektivt og forsvarlig, må også de faste økonomiske rammebetingelsene for kommisjonen bedres. I 2023 ble det gitt en varig ekstra bevilgning. Den kommer godt med, men det er ikke sannsynlig at den varige økningen og den midlertidige økningen vil være tilstrekkelig til å redusere de restansene som kommisjonen har pr. i dag pga. økningen i antall innkomne begjæringer.

Antall straffedommer i Norge har gått jevnt ned fra rundt 20 500 i året i 2015 ca. 16 000 i 2021, 15 600 i 2022 og 15 200 i 2023 (tall fra SSB) Disse reduksjonene har, som det fremgår, ikke gitt nedgang i antall begjæringer til kommisjonen.

Vi tror det er sannsynlig at antall saker i kommisjonen fortsatt vil være på et meget høyt nivå i de kommende fem år, og at mange av sakene vil være arbeidskrevende.

I juli 2024 ble det avsagt dom mot Andersen i Baneheia-saken. Dommen ble anket, og rettskraftig dom vil foreligge tidligst sommeren 2025. På grunn av dette besluttet Baneheiautvalget å dele rapporten fra arbeidet i to. Den delen som omhandler gjennomgangen av Gjenopptakelseskommisjonen forelå 20. desember 2024, mens del 2 av rapporten, granskningen av straffesaken, vil foreligge når dommen mot Andersen er rettskraftig. Kommisjonen har hatt et møte med hele Baneheiautvalget, i tillegg har Gjenopptakelseskommisjonen oversendt endel dokumentasjon mv. som har blitt etterspurt, og gitt informasjon. Kommisjonen vil gjøre en grundig vurdering av det som fremgår av rapporten for læring og endring.

Noen utviklingstrekk som vil ha betydning i den neste femårsperioden:

Teknologisk utvikling

Utviklingen innen DNA-analyser fortsetter

Den teknologiske utviklingen gjør at gamle biologiske spor kan få ny verdi. Det trengs i dag svært små mengder biologisk materiale for å utføre DNA-analyser og lage DNA-profiler. Dette medfører at mulighetene for å identifisere en person på grunnlag av biologiske spor er større enn tidligere. Dersom eldre biologiske spor er i behold, kan de analyseres og eventuelt kaste nytt lys over rettskraftige straffesaker. Analysene kan bidra til at saker gjenåpnes til gunst for den som er domfelt. Dette går også motsatt vei, slik at saker som har endt med frifinnelse, etter begjæring fra påtalemyndigheten, kan gjenåpnes til skade for den som ble frifunnet. Denne utviklingen og økt kunnskap om DNA-analyser generelt har også medvirket til at det er økt bevissthet omkring risikoen for kontaminasjon av prøvene, og at resultatene som følge av dette kan ha blitt uriktige. Det er grunn til å anta at dette vil kunne generere flere slike saker for Gjenopptakelseskommisjonen.

Digitale bevis og kunstig intelligens

Det er en utvikling der domfelte i større grad påberoper seg digitale bevis som grunnlag for gjenåpning, eller at det er feil knyttet til de digitale bevisene som har blitt benyttet i forbindelse med rettssaken. Dette kan for eksempel være logg fra dør med kodelås, bilder på Snapchat eller lydopptak på mobiltelefon.

Videre er kommisjonen bevisst på at det kan være mulig å påvirke bevis ved hjelp av kunstig intelligens. Dette krever en økt bevissthet rundt hvilke bevis som kan manipuleres.

Kommisjonen ser også at det kunne vært en fordel for enkelte av våre oppgaver å benytte kunstig intelligens. Kommisjonen arbeider således aktivt med å vurdere hvilke oppgaver som kan la seg løse ved hjelp av kunstig intelligens på en sikker måte.

Nyere rettspraksis

De senere årene har utviklingen i rettspraksis generert flere saker til kommisjonen. I tilknytning til frifinnelsen fra Borgarting lagmannsrett i desember 2022 har kommisjonen mottatt flere begjæringer om gjenåpning av straffesaker som gjelder vold mot små barn. Som nevnt har Gjenopptakelseskommisjonen hatt en økning i antall begjæringer der det gjøres gjeldende at skaden på barnet ikke skyldes vold, men særlige medisinske forhold ved barnet, etter frifinnelsen i Borgarting lagmannsrett.

Det er grunn til å anta at endret rettsstilstand vil kunne generere flere saker for Gjenopptakelseskommisjonen. De mange sakene om ulovlige kroppsvistasjoner som kommisjonen har behandlet de senere årene, er særlig generert av nyere høyesterettspraksis. Se foran under overskriften «Aktuelle avgjørelser fra kommisjonen i 2024».

Internettrelaterte overgrep

I Riksadvokatens rundskriv nr. 1/2023 (mål og prioriteringer for straffesaksbehandlingen i 2023) er alvorlig internasjonal og organisert kriminalitet, og alvorlig IKT-kriminalitet satt opp som områder som skal prioriteres. Denne prioriteringen kan få som konsekvens at kommisjonen vil motta flere slike saker. Dette vil i utgangspunktet være svært omfattende og kompliserte saker. Det er grunn til å anta at slike saker også for kommisjonen kan bli svært arbeidskrevende, de kan kreve styrking av bemanningen og de kan kreve særlig sakkyndighet.

Internasjonale regler og praksis

EU/EØS-regelverket og internasjonal praksis blir stadig viktigere for avgjørelsen av norske saker, både i forvaltningen og i domstolene. NAV-sakene har vært et eksempel på dette. Et annet eksempel er Flyktningkonvensjonssakene.

Kommisjonen følger med på avgjørelser fra Den europeiske menneskerettsdomstol (EMD) og fra andre internasjonale organisasjoner hvor det blir konstatert brudd på menneskerettighetene. endel

Komplekse saker

En utvikling mot omfattende og komplekse saker i domstolene, f.eks. saker som gjelder alvorlig økonomisk kriminalitet og ulike typer organisert kriminalitet betyr også omfattende og komplekse saker for kommisjonen. Etter det ovennevnte rundskrivet skal også alvorlig internasjonal og organisert kriminalitet, alvorlig økonomisk kriminalitet, herunder alvorlig arbeidslivskriminalitet, og alvorlig IKT-kriminalitet være prioriterte områder. Også slike saker er svært arbeidskrevende, de vil kreve styrking av bemanningen og de kan ofte kreve særlig sakkyndighet for kommisjonen. Som det fremgår ovenfor, har kommisjonen i 2024 behandlet en rekke komplekse saker.

Medieoppmerksomhet

Medieoppmerksomhet om enkeltsaker i kommisjonen gjør at ordningen blir mer kjent og flere begjærer gjenåpning.

Tiltak for å møte utfordringene

I likhet med domstolene har kommisjonen ikke innflytelse på hvilke, hvor mange eller hva slags saker som kommer inn. Dette gjør at planlegging av tiltak kan være vanskelig.

Erfaringen fra NAV-sakene i 2021, har vist hvor viktig det er med en tett dialog med departementet dersom/når kommisjonen på relativt kort tid får en kraftig økning i antall begjæringer om gjenåpning. Omfattende saker i domstolene vil ofte være ressurskrevende også for kommisjonen. Videre er det viktig at organisasjonen er fleksibel med evne til å snu seg raskt ved å øke bemanningen i perioder. Sekretariatet har, både med tanke på kvalitet og effektivitet, forsøkt en viss grad av spesialisering når det kommer inn flere saker med likeartede problemstillinger, slik som i for eksempel NAV-sakene. Mange saker tar likevel så store ressurser at vi ser et behov for flere medarbeidere. Tildelingen i revidert nasjonalbudsjett er ment å skulle bidra til at kommisjonen kommer mer å jour med sakene, og ikke må bruke så mye tid på å håndtere sakene i restanse. Økningen i antall saker gjør imidlertid at denne midlertidige økningen ikke vil gi så stor effekt som håpet. Det ser således ut til å være behov for en økning i bemanningen over lengre tid.

Økende saksmengde og behandling av store saker har ført til behov for ekstra møtedager.

Det er også sannsynlig at vi i større grad må innhente kompetanse og ressurser som vi ikke besitter selv. Dette kan medføre økt bruk av ekstern sakkyndighet i saker som krever dette, for eksempel digital eller økonomisk kompetanse.

Fjernavhør /-samtaler

Som nevnt tidligere, vil kommisjonen vanligvis tilby den domfelte en veiledningssamtale, dersom vedkommende ikke er representert ved advokat. I de tilfellene den domfelte er inne til soning, vil samtalen ofte finne sted i fengselet. Etter pandemien har samtalene i større grad blitt gjennomført som digitale møter eller eventuelt over telefon, med mindre særlige grunner taler imot det. Det samme vil gjelde ved avhør av vitner, dersom ikke vitneforklaringen anses som så sentral at det taler for å gjennomføre avhøret på ordinær måte med fysisk fremmøte.

Mediekonvertering av papirarkiv

Gjenopptakelseskommisjonen har papirbasert arkiv for perioden 2004 til 2013. Vi har sett på muligheten for å mediekonvertere (digitalisere) disse dokumentene i henhold til Riksarkivarens forskrift kapittel 8 og Arkivverkets veileder for mediekonvertering av papirarkiv. I 2024 har vi innhentet pristilbud på dette og vil i løpet av januar 2025 inngå kontrakt for å få digitalisert dokumentene fra 2004 til 2013.

VI. Årsregnskap

Leders kommentar til årsregnskapet 2024

Formål

Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker ble opprettet i 2004 og er administrativt underlagt Justis- og beredskapsdepartementet. Kommisjonen er et uavhengig forvaltningsorgan som fører regnskap i henhold til kontantprinsippet.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og krav som er stilt fra Justis- og beredskapsdepartementet i hovedinstruks til virksomheten. Jeg mener regnskapet gir et dekkende bilde av kommisjonens disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld.

Vurderinger av noen vesentlige forhold

Gjenopptakelseskommisjonen fikk for 2024 tildelt kr 24 100 000. I tillegg har virksomheten fått overført ubrukte midler fra 2023 på kr 694 000. I revidert nasjonalbudsjett fikk virksomheten en tilleggsbevilgning på kr 3 500 000. Tilleggsbevilgningen er til et midlertidig prosjekt for perioden 2024-2026 til å arbeide ned restanser og redusere saksbehandlingstiden i kommisjonen. Som kompensasjon for lønnsoppgjøret 2024 fikk kommisjonen tildelt kr 550 000. Det vil si at totalt tildelt ramme for 2024 var på kr 28 884 000.

Kommisjonen har i 2024 fått refusjoner for foreldrepenger og sykemeldinger fra NAV med kr 515 355.

Virksomheten kjøper IKT, lønn- og regnskapstjenester fra Sekretariatet for konfliktrådene og har i den forbindelse avgitt en belastningsfullmakt til dem pålydende kr 1 357 500 på kap. 0468, post 01. Sekretariatet for konfliktrådene har belastet kommisjonen med kr 1 357 500.

Kommisjonen har i 2024 hatt 16,78 årsverk, mot 14,10 i 2023.

I tillegg til bevilgningen over kap. 468 er bevilgningene på kap. 414 Forliksrådet og andre domsutgifter og kap. 466 Særskilte straffesaksutgifter m.m. stilt til kommisjonens disposisjon. Det vil si at utgifter til forsvarere, bistandsadvokater, tolker eller sakkyndige som er oppnevnt av kommisjonen, er regelstyrte utgifter som ikke belastes kommisjonens budsjett.

Kommisjonen har i 2024 belastet kap. 466 Særskilte straffesaksutgifter m.m. med kr 4 304 361 noe som er en vesentlig økning fra 2023 da belastningen var kr 2 857 749. Årsaken til dette er større utbetalinger enn vanlig til oppnevnte forsvarere, bistandsadvokater og sakkyndige.

Forklaring på underforbruk

Kommisjonen har et relativt lite budsjett med mange faste kostnader. Lønn, husleie og kjøp av IT/regnskapsbistand utgjør de største postene. Hvilke kostnader kommisjonen ellers har, beror blant annet på sakstilgangen. Mottar kommisjonen saker av et større omfang, kan det bli nødvendig med økt utredning og ekstraordinære møter i kommisjonen som igjen vil føre til økte kostnader.

Kommisjonen har i 2024 hatt et underforbruk på kr 1 065 264. Kommisjonen har i 2024 fått refusjoner for foreldrepenger og sykemeldinger fra NAV med kr 515 355. Sykepengene utgjør endel av beløpet, og er krevende å forutse for en liten virksomhet som Gjenopptakelseskommisjonen. I 2024 ble det ansatt 7 nye i Gjenopptakelseskommisjonen. Det er et langt høyere antall nyansatte enn vanlig.

Som følge av at det ikke er avholdt lønnsforhandlinger i 2024, er overføringsadgangen fra 2024 til 2025 økt. Virksomheten kan derfor overføre kr 550 000 til dekning for lønnsutbetalinger som er utsatt til 2025. Beløpet er beregnet inn i underforbruket på kr 1 065 264.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for virksomheten. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert pr. d.d. Revisjonsberetningen vil bli gjort tilgjengelig på virksomhetens hjemmeside www.gjenopptakelse.no så snart den er offentlig tilgjengelig.

Oslo, 14. februar 2025

Kamilla Silseth
leder

Dokumentet er elektronisk godkjent

Prinsippnote til årsregnskapet

Årsregnskap for statlige virksomheter er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av desember 2024 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a) Regnskapet følger kalenderåret.
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret.
- c) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet.
- d) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp.

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "*Netto rapportert til bevilgningsregnskapet*" er lik i begge oppstillingene.

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året, men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorapporteringen

Oppstillingen av artskontorapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

Regnskapstall i bevilgnings- og artskontorapportering med noter viser regnskapstall rapportert til statsregnskapet. I tillegg viser noten til artskontorapporteringen *Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen* bokførte tall fra virksomhetens kontospesifikasjon i kolonnen *Spesifisering av bokført avregning med statskassen*. Noten viser forskjellen mellom beløp virksomheten har bokført på eiendels- og gjeldskontoer i virksomhetens kontospesifikasjon (herunder saldo på kunde- og leverandørreskonto) og beløp virksomheten har rapportert som fordringer og gjeld til statsregnskapet og som inngår i mellomværendet med statskassen.

Virksomheten har innrettet bokføringen slik at den følger kravene i bestemmelser om økonomistyring i staten. Dette innebærer at alle opplysninger om transaksjoner og andre regnskapsmessige disposisjoner som er nødvendige for å utarbeide pliktig regnskapsrapportering, jf. bestemmelsene punkt 3.3.2, og spesifisering av pliktig regnskapsrapportering, jf. bestemmelsene punkt 4.4.3, er bokført. Bestemmelsene krever blant annet utarbeiding av kundespesifisering og leverandørspesifisering. Dette medfører at salgs- og kjøpstransaksjoner bokføres i kontospesifikasjonen på et tidligere tidspunkt enn de rapporteres til statsregnskapet, og innebærer kundefordringer og leverandørgjeld i kontospesifikasjonen.

Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2024

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling**	Regnskap 2024	Merutgift (-) og mindretgift	Postert på avgitte belastnings fullmakter*	Avvik fra tildeling
0466	Særskilte straffesaksutgifter driftsutgifter	01	Driftsutgifter	B	0	4 304 361	-4 304 361		
0468	Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker	01	Driftsutgifter	A,B	28 844 000	26 421 236	2 422 764		
1633	Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift	01	Nettoordning for mva i staten		0	1 134 455			

Sum utgiftsført

28 844 000

31 860 052

Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Samlet tildeling**	Regnskap 2024	Merinntekt og mindreinntekt(-)	Postert på avgitte belastnings fullmakter*	Avvik fra tildeling
5309	Tilfeldige inntekter	29	Ymse	0	32 606			
5700	Folketrygdens inntekter	72	Arbeidsgiveravgift	0	2 822 285			

Sum inntektsført

O

2 854 891

Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		29 005 161
Kapitalkontoer		
60087201	Norges Bank KK /innbetalinger	545 125
60087202	Norges Bank KK/utbetalinger	-29 243 379
704485	Endring i mellomværende med statskassen	-306 907
Sum rapportert		0

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)

Konto	Tekst	2024	2023	Endring
xxxxxx	[Aksjer]	0	0	0
704485	Mellomværende med statskassen	-1 259 325	-952 418	-306 907

*Merk at tilleggskolonnene er kun aktuelle for virksomheter som har avgitt belastningsfullmakt på *inntektskapittel*. Tilleggskolonnene skal utelates når det ikke er gitt slik belastningsfullmakt. Skraverte felt skal ikke fylles inn.

* Samlet tildeling skal ikke reduseres med eventuelle avgitte belastningsfullmakter (gjelder både for utgiftskapitler og inntektskapitler). Se note B *Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år* for nærmere forklaring. Samlet tildeling skal ikke inkludere mottatte belastningsfullmakter eller mottatte betalinger etter rundskriv R-111 punkt 4, tilvisninger gjennom rundskriv eller bruk av felleskontoer.

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
046801	694 000	28 150 000	28 844 000

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år											
Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastnings-fullmakter(-)	Merutgift(-)/ mindreutgift etter avgitte belastnings-fullmakter	Merinntekter / mindreinntekter(-) iht. merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger(-)	Sum grunnlag for overføring	Kompensasjon for lønnsoppgjøret 2024 *	Maks. overførbart beløp **	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten***
46801		2 422 764	-1 357 500	1 065 264				1 065 264	550 000	1 930 000	1 065 264
* Kolonnen viser lønnskompensasjon på den enkelte budsjettpost for lønnsoppgjørene 2024 slik foreslått i departementenes omgrupperingsproposisjoner og slik disse fremgår av vedlegg 4 i Prop. 36 S (2024-2025) Nysaldering av statsbudsjettet 2024. Se årlig rundskriv R-2/2025 for mer detaljert informasjon.											
** Maksimalt beløp som kan overføres er lønnskompensasjon pluss 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24, fratrullet lønnskompensasjon, eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". For poster uten stikkordet "kan overføres", beregnes maksimalt											
*** Mulig overførbart beløp er "Sum grunnlag for overføring", men maksimalt "Maks. overførbart beløp", og minimum "Kompensasjon for lønnsoppgjøret 2024". Se årlig rundskriv R-2/2025 for mer detaljert informasjon om mulig overførbart beløp.											

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

Avgitte belastningsfullmakter (utgiftsført av andre)

Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker har gitt belastningsfullmakt til Sekretariatet for konfliktrådene pålydende kr 1 357 500,00 kap. 0468, post 01. Sekretariatet for konfliktrådene har belastet hele beløpet.

Bevilgninger over andre budsjettkapitler

Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker har i tillegg til bevilgning på kap. 0468, post 01 bevilgninger til disposisjon på kap. 0414 Forliksråd og andre domsutgifter og kap. 0466 Særskilte straffesaksutgifter m.m.. Bevilgningen disponeres i tråd med regelverket for den regelstyrte ordningen.

Mulig overførbart beløp

Som kompensasjon for lønnsoppgjøret 2024 fikk kommisjonen tildelt kr 550 000. Som følge av at det ikke er avholdt lønnsforhandlinger i 2024, er overføringsadgangen fra 2024 til 2025 økt, slik at virksomhetene vil ha dekning for lønnsutbetaling som utsettes til 2025. Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesakers ubrukte bevilgning på kap. 0468, post 01 beløper seg til kr 1 065 264 inkludert kompensasjon for lønnsoppgjøret.

Oppstilling av artskontorapporteringen 31.12.2024

	Note	2024	2023
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer		0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer		0	0
Salgs- og leieinnbetalinger		0	0
Andre innbetalinger		0	0
Sum innbetalinger fra drift		0	0
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	1	22 496 228	18 392 706
Andre utbetalinger til drift	2	8 080 992	6 438 981
Sum utbetalinger til drift		30 577 220	24 831 687
Netto rapporterte driftsutgifter		30 577 220	24 831 687
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetaling av finansinntekter		0	0
Sum investerings- og finansinntekter		0	0
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling til investeringer	3	148 378	69 941
Utbetaling til kjøp av aksjer		0	0
Utbetaling av finansutgifter		0	0
Sum investerings- og finansutgifter		148 378	69 941
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		148 378	69 941
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten*			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.		0	0
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		0	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten*			
Utbetalinger av tilskudd og stønader		0	0
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		0	0
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler **			
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		32 606	26 152
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		2 822 285	2 311 877
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		1 134 455	857 030
Netto rapporterte utgifter på felleskapitler		-1 720 436	-1 480 999
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		29 005 161	23 420 630
Oversikt over mellomværende med statskassen ***			
Eiendeler og gjeld			
		2024	2023
Fordringer på ansatte		0	0
Kontanter		0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank		0	0
Skyldig skattetrekk og andre trekk		-1 265 494	-952 418
Skyldige offentlige avgifter		0	0
Avsatt pensjonspremie til Statens pensjonskasse****		0	0
Mottatte forskuddsbetalinger		0	0
Lønn (negativ netto, for mye utbetalt lønn m.m)		6 169	0
Differanser på bank og uidentifiserte innbetalinger		0	0
Sum mellomværende med statskassen	4	-1 259 325	-952 418

*Disse overskriftene kan slettes om de ikke er aktuelle.
**Andre ev. inntekter/utgifter rapportert på felleskapitler spesifiseres på egne linjer ved behov.
*** Spesifiser og legg til linjer ved behov. Se veiledning over hva som skal inngå som en del av mellomværende med statskassen.
**** Pensjonstrekket i de ansattes lønn (2%) på konto 263 inngår også på denne linjen.

Note 1 Utbetalinger til lønn

	31.12.2024	31.12.2023
Lønn	15 536 046	12 802 961
Arbeidsgiveravgift	2 822 285	2 311 877
Pensjonsutgifter*	1 475 895	1 183 790
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-515 355	-193 675
Andre ytelser	3 177 357	2 287 754
Sum utbetalinger til lønn	22 496 228	18 392 706

Antall utførte årsverk:

16,78

14,10

* Premiesatsen for arbeidsgiverandelen utgjorde i 2024: 12,6 prosent (arbeidsgiverandel av pensjonspremien/pensjonsgrunnlaget i 2024 rapportert til SPK).

Note 2 Andre utbetalinger til drift

	31.12.2024	31.12.2023
Husleie	1 873 958	1 854 662
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	0	0
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	215 198	221 176
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	7 135	0
Mindre utstyrsanskaffelser	157 538	108 938
Leie av maskiner, inventar og lignende	13 987	27 475
Kjøp av konsulenttenester	4 278 421	2 701 811
Kjøp av andre fremmede tjenester	450 634	514 288
Reiser og diett	364 482	485 828
Øvrige driftsutgifter	719 640	524 802
Sum andre utbetalinger til drift	8 080 992	6 438 981

Note 3 Utbetaling til investeringer og kjøp av aksjer

	31.12.2024	31.12.2023
<i>Utbetaling til investeringer</i>		
Immaterielle eiendeler og lignende	0	0
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0
Infrastruktureiendeler	0	0
Maskiner og transportmidler	0	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	148 378	69 941
Sum utbetaling til investeringer	148 378	69 941

	23.12.2024	31.12.2023
<i>Utbetaling til kjøp av aksjer</i>		
Kapitalinnskudd	0	0
Obligasjoner	0	0
Investeringer i aksjer og andeler	0	0
Sum utbetaling til kjøp av aksjer	0	0

Note 4 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2024 Spesifisering av bokført avregning med statskassen	31.12.2024 Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	Forskjell
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler*	0	0	0
Obligasjoner	0	0	0
Sum	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	0	0	0
Andre fordringer	0	0	0
Bankinnskudd, kontanter og lignende	0	0	0
Fordringer vedrørende innkreivingsvirksomhet og andre overføringer	0	0	0
Sum	0	0	0
Langsiktig gjeld			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
Sum	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-1 077 881	0	-1 077 881
Skyldig skattetrekk og andre trekk	-1 265 494	-1 265 494	0
Skyldige offentlige avgifter	0	0	0
Annen kortsiktig gjeld	6 169	6 169	0
Gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra stat	0	0	0
Sum	-2 337 205	-1 259 325	-1 077 881
Sum	-2 337 205	-1 259 325	-1 077 881

* Virksomheter som eier finansielle anleggsmidler i form av investeringer i aksjer og selskapsandeler fyller også ut note 9 B

Riksrevisjonen

Vår referanse: 2024/00669-4

KOMMISSJONEN FOR GJENOPPTAKELSE AV
STRAFFESAKER
Org. Nr.: 985847215

Riksrevisjonens beretning

Konklusjon

Riksrevisjonen har revidert årsregnskapsoppstillingene for Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker for regnskapsåret 1. januar - 31. desember 2024. Årsregnskapsoppstillingene består av oppstilling av bevilgnings- og artskontorapportering og noter, herunder sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Oppstilling av bevilgnings- og artskontorapporteringen viser at 29 005 161 kroner er rapportert netto til bevilgningsregnskapet.

Etter Riksrevisjonens mening

- oppfyller årsregnskapsoppstillingene gjeldende krav, og
- gir årsregnskapsoppstillingene et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger, inntekter og utgifter for 2024 og kapitalposter per 31. desember 2024, i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon (ISSAI-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til lov, instruks og disse standardene er beskrevet nedenfor under Riksrevisjonens oppgaver og plikter ved revisjonen. Vi er uavhengige av virksomheten i samsvar med kravene i lov og instruks om Riksrevisjonen og ISSAI 130 Code of Ethics utstedt av International Organisation of Supreme Audit Institutions (INTOSAI's etikkregler), og vi har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Innhentet revisjonsbevis er etter vår vurdering tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon i årsrapporten

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon i årsrapporten. Øvrig informasjon består av ledelseskommentarene (i del VI) og annen øvrig informasjon (del I–V) i årsrapporten. Riksrevisjonens konklusjon ovenfor om årsregnskapsoppstillingene dekker ikke informasjonen i øvrig informasjon.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapsoppstillingene er det vår oppgave å lese øvrig informasjon i årsrapporten. Formålet er å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen, årsregnskapsoppstillingene og kunnskapen vi har opparbeidet oss under revisjonen av årsregnskapsoppstillingene, eller hvorvidt den øvrige informasjonen ellers fremstår som vesentlig feil. Vi har plikt til å rapportere dersom den øvrige informasjonen fremstår som vesentlig feil. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Basert på kunnskapen vi har opparbeidet oss i revisjonen, mener vi at den øvrige informasjonen i årsrapporten:

- er konsistent med årsregnskapsoppstillingene og
- inneholder de opplysninger som skal gis i henhold til gjeldende regelverk

Ledelsens og det overordnede departementets ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Det overordnede departementet har det overordnede ansvaret for at virksomheten rapporterer relevant og pålitelig resultat- og regnskapsinformasjon og har forsvarlig intern kontroll.

Riksrevisjonens oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapsoppstillingene

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapsoppstillingene som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som gir uttrykk for Riksrevisjonens konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon er å anse som vesentlig dersom den, enkeltvis eller samlet, med rimelighet kan forventes å påvirke de beslutningene brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapsoppstillingene.

Som del av en revisjon i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og vurderer vi risikoene for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapsoppstillingene, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av intern kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av virksomhetens interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige, og om tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- dersom vi gjennom revisjonen av årsregnskapsoppstillingene får indikasjoner på vesentlige brudd på bevilgningsreglementet, gjennomfører vi utvalgte revisjonshandlinger for å kunne uttale oss om hvorvidt det er vesentlige brudd på bevilgningsreglementet.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapsoppstillingene, og hvorvidt årsregnskapsoppstillingene gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten.

Vi kommuniserer med ledelsen blant annet om det planlagte innholdet i og tidspunkt for revisjonsarbeidet og eventuelle vesentlige funn i revisjonen, herunder vesentlige svakheter i den interne kontrollen som vi avdekker gjennom revisjonen. Vi informerer det overordnede departementet om funn og svakheter.

Oslo, 30. april 2025

Etter fullmakt

Åse Kristin Berglihn Hemsén
ekspedisjonssjef

Kari Haugen
avdelingsdirektør

Beretningen er godkjent og ekspedert digitalt.